

GRIEG

The Complete
SONGS VOL. 4

MONICA GROOP
ROGER VIGNOLES



GRIEG, Edvard Hagerup (1843-1907)

The Complete Songs – Volume 4

Fem dikt til tekster av John Paulsen, op. 26 (1876) *(Peters Edition)* **9'36**

Five Poems to texts by John Paulsen, Op. 26

- | | | |
|-----|---|------|
| [1] | 1. Et Håb (Hope) | 2'10 |
| [2] | 2. Jeg reiste en deilig Sommerkveld (I Travelled One Lovely Summer's Eve) | 2'30 |
| [3] | 3. Den Ærgjerrige (Ambition) | 1'23 |
| [4] | 4. Med en Primula veris (With a Cowslip) | 1'14 |
| [5] | 5. På Skogstien (On a Forest Path) | 1'59 |
-

12 melodier til dikt av A.O. Vinje, op. 33 (1880) *(Peters Edition)* **31'55**

12 Melodies to poems by A.O. Vinje, Op. 33

- | | | |
|------|---------------------------------|------|
| [6] | 1. Guten (The Lad) | 2'51 |
| [7] | 2. Våren (Spring) | 6'33 |
| [8] | 3. Den Særde (The Wounded One) | 2'17 |
| [9] | 4. Tytebæret (The Lingonberry) | 1'35 |
| [10] | 5. Langs ei Å (Along a River) | 1'40 |
| [11] | 6. Eit Syn (A Vision) | 1'46 |
| [12] | 7. Gamle Mor (Old Mother) | 1'50 |
| [13] | 8. Det fyrste (First Things) | 2'18 |
| [14] | 9. Ved Rondane (In the Hills) | 2'15 |
| [15] | 10. Et Vennestykke (On Friends) | 1'31 |
| [16] | 11. Trudom (Faithfulness) | 2'33 |
| [17] | 12. Fyremål (Aims of Life) | 3'35 |

Songs without opus number

- | | | |
|-----------|--|-------------|
| 18 | Min lille Fugl (My Little Bird) | 2'06 |
| | EG 126 (1865) (<i>Text: Hans Christian Andersen</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 19 | Blåbæret (The Blueberry) | 2'08 |
| | EG 145 (1896) (<i>Text: Didrik Grønvold</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 20 | Til L.M. Lindemans Sølvbryllup (For L.M. Lindeman's Silver Wedding) | 4'15 |
| | EG 135 (1873) (<i>Text: V. Nikolaisen</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 21 | Til Kirken hun vandrer (She Walks to the Church) | 1'41 |
| | EG 123 (1864) (<i>Text: C. Groth, trans. Benjamin Feddersen</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 22 | Den hvide, røde Rose (The White and the Red Rose) | 2'01 |
| | EG 137 (1873) (<i>Text: Bjørnstjerne Bjørnson</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 23 | Odalisken synger (Song of the Odalisque) | 3'11 |
| | EG 131 (<i>Text: C. Brun</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 24 | På Hamars Ruiner (On Hamar's Ruins) | 2'08 |
| | EG 140 (1880) (<i>Text: A.O. Vinje</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 25 | Jenta (The Girl) | 2'03 |
| | EG 141 (1880) (<i>Text: A.O. Vinje</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
| 26 | Til Generalkonsul Chr. Tønsberg (To Consul General Chr. Tønsberg) | 4'47 |
| | EG 136 (<i>Text: J. Bøgh</i>) (<i>Peters Edition</i>) | |
-

Monica Groop, mezzo-soprano

Roger Vignoles, piano

Five Poems to texts by John Paulsen, Op. 26, and 12 Melodies to poems by A.O. Vinje, Op. 33, were composed in the autumn of 1876 and the spring of 1880 respectively. The last half of the 1870s were the most difficult period in Edvard Grieg's life. Grieg himself opined that 'such periods in life leave a deposit which can be seized later in moments of beauty' as he expressed the matter in a letter to August Winding written on 28th September 1875. Despite the difficulties, Grieg considered the years from 1875 to 1880 as a most significant period in his life. 'Of the greatest importance to me is the period that began with my parents' death in 1875' he wrote in a letter to the composer Iver Holter on 8th January 1897. The loss of both of his parents in rapid succession in the autumn of 1875 was a terrible blow. In the letter to Winding, dating from shortly after the death of his father, he wrote that 'life has for the time being lost its charm for me and I do not wish to speak of art'. After his mother's death a little later he again wrote to Winding, this time on 17th December: 'Here I sit all alone and totally abandoned. I have not been able to gather my wits to do anything at all. Life and death and eternity, religion and art, all create misty images in my mind's eye that I am still not able to deal with. I thought that I should want to compose abundantly but, however forcefully my feelings overwhelm me, reflection is just as strong if not stronger. I live in a constant conflict between these elements and cannot clarify the situation. May this transitional life soon be at an end, for it is very upsetting even though it is truly fruitful.'

With the loss of his parents his marriage to Nina began to show serious problems. This can clearly be seen both in the Ibsen and the Paulsen songs, Opp. 25 and 26. Taken together the texts focus on a common theme: love between two people has been shattered. There is something symbolic in the fact that the first Ibsen song begins 'Til henne stod mine tanker hver en sommerlys natt' ('My thoughts were of her every bright summer night') while the last Paulsen song ends with 'Ak blot naturen, som kold sig svøbte inn, men du, min

ven, du også som den har skiftet sind!' ('Oh if it were only in Nature that chill winds blew / But you too, my friend, have changed your mood'). We do not know exactly what the marital problems were. But that Grieg was fundamentally unsure about his relationship with Nina is definite.

As though this were not enough, at this period Grieg was plagued by serious doubts about his own talents as an artist and composer. These doubts at times led to his being totally paralyzed in his creative activities. His doubts were concerned with matters that are fundamental to the artist – were his motives and ambitions quite simply wrong in relation to his talents and abilities; was he up to standard as an artist? In a letter to his Danish friend Matthison-Hansen on 13th August 1877 Grieg wrote: 'Nothing that I do satisfies me, and if I feel that I have some ideas, there is neither flow nor form when I am trying to write something bigger. One could lose one's mind about this...'

In spite of the doubts that at times struck him to the marrow, it was during this period that Grieg nevertheless created some of his very finest works – the *Ballade in G minor* for piano, Op. 24, the *Ibsen Songs*, Op. 25, the *String Quartet*, Op. 27 and the *Vinje Songs*, Op. 33. The *Paulsen Songs*, Op. 26, do not plumb the depths of distress, as the *Ibsen Songs* do, but are more in the nature of reflections on the surface. The *Vinje Songs*, Op. 33, on the other hand, reflect the seriousness and depth of Grieg's situation. Vinje's texts liberate a paralyzed sensibility.

The poet John Paulsen (1851-1924) was born in Bergen. He wrote a succession of novels, plays, memoirs, poems and other works. He accompanied Grieg to the first Wagner Festival in 1876 and Grieg wrote settings for many of his poems. Of the five Op. 26 songs, *Jeg reiste en deilig sommerkveld* (I Travelled One Lovely Summer Evening) and *Med en primula veris* (With a Cowslip) are much the best. The first makes use of a modally coloured diatonic scale and in its simplicity seems natural and uncomplicated. In *Med en primula*

veris Grieg made use of a chromatic melody, something that we seldom find in his songs. The third of the songs, on the contrary, clearly shows that Grieg was dependent on an inspired text if he was going to write memorable songs. One simply feels that *Et håp (Hope)*, *Den ærgjerrige (Ambition)* and *På skogstien (On a Forest Path)* are a little run-of-the-mill. Certainly they lack the artistic genius that is characteristic of Grieg at his best.

The Paulsen songs were composed while Grieg was still living in Christiania, as the Norwegian capital (Oslo) was then known. He had been living there with his wife Nina since their marriage in 1867. In August 1877 they left the city and moved to Hardanger. Besides the richly complex *String Quartet*, various other works saw the light of day during that winter. Grieg was in Germany in connection with the première of the *String Quartet* in the autumn of 1878. In the middle of May of the following year he was back in Hardanger, but it had become evident that this was no longer the place for him. The Hardanger mountains, the loneliness and the problems that plagued him were simply too much for him. After a number of concerts in Norway and abroad he went to Bergen in April 1880. He had not composed anything since the spring of 1878. But the discovery of A.O. Vinje's poetry in the spring of 1880 fired his creative gifts as never before. On 28th April the first of the Vinje songs – *Tytebæret (The Lingonberry)* was ready. 'Everything coalesced in my childhood home on Strandgaten in the spring of 1880. It seems pretty certain, as you say,' he wrote to John Paulsen on 4th June 1905, 'that besides the purely spiritual aspect, the Hardanger countryside is hidden in these songs.'

The fundamental idea underlying the Vinje songs is of mankind and of humanity, and this is precisely what had formed an essential aspect of Grieg's struggle during the difficult years after the death of his parents. One needs only to read the text of the first song to understand what it is all about. Impressions of nature, which were also vital to Grieg's art, were there for the taking. A.O. Vinje (1818-1870) is reckoned as one of Norway's lead-

ing poets, especially in his portrayals of nature, not least the mountains of Norway.

Whilst Grieg claimed that all the songs were written in the spring of 1880, this is not the whole truth. *Gamle mor (Old Mother)* was composed as early as 1873, while *Langs ei å (Along a River)* was written when he was still living in Hardanger. The manuscript has the final date of 8th July 1877, and it shows that Vinje's poetry was already beginning to establish itself in Grieg's mind. The Vinje songs were published by Wilhelm Hansen in Copenhagen in 1880 under the title *12 Melodies to Poems by A.O. Vinje*. Originally he had made 15 settings but three of them were removed: *På Hamars ruiner (On Hamar's Ruins)*, EG 140, *Jenta (The Girl)*, EG 141 and *Ategløyma (Memories of Atte)*, EG 142. This is presumably because Grieg wanted a less extended range of content, and this resulted in his choice of the themes of mankind and humanity.

Grieg's friend, the composer and conductor Johan Svendsen wrote of *Guten (The Lad; No. 1)*: 'Here music and poetry have been intimately united to produce a grand pathos of which I know no equal in the literature of songs'. *Våren (Spring; No. 2)* is one of Grieg's best-known songs. 'It expresses mankind's grateful delight experiencing, one more time, the eternally youthful wonder of nature before the flame of life is finally extinguished', wrote Finn Benestad and Dag Schjelderup-Ebbe in their Grieg biography; 'the music reflects in full measure the inner life of the poem'. The heavy, melancholy mood of the third song, *Den sære (The Wounded One)*, is evident in the dissonant first chord in C minor, but the redemption expressed in the poem is mirrored by the shift to D flat major towards the end. *Tytebæret (The Lingonberry; No. 4)* is largely through-composed but also has elements of varied strophic writing. The poem's references to self-immolation give rise to something of a religious feeling. In *Langs ei å (Along a River; No. 5)* the quaver figures in the accompaniment create a sense of forward movement which vividly underlines the idea of the currents in the river. Grieg emphasizes the nuances

of the poem in a particularly elegant manner. The dramatic peak is also the climax of the poem: 'Like you I have seen many a mouth – especially in the spring of life – that kissed the hand that struck the fiercest wounds in the heart'. The song seems so genuine as to reflect something that Grieg had himself experienced. *Eit syn* (A Vision; No. 6) is a rapid folk dance – in the minor – and is the first of two quick songs in the collection. The poem deals with a maiden whom the poet glimpsed briefly but who always remained unattainable. Grieg has very definitely made the words of Vinje's poem *Gamle mor* (Old Mother; No. 7) his own. The musical expression has a genuine simplicity which emphasizes the message of the poem. We encounter the same simplicity in *Det fyrste* (First Things; No. 8). The simplicity of the writing enables Grieg to underline the powerful truth that 'the first thing you have to do, mankind, is to die when you can no longer love the beautiful maiden' – if one cannot love, then life is meaningless. All that needs to be said of *Ved Rondane* (In the Hills; No. 9) is that this is, with *Våren* (Spring) one of Grieg's very finest songs. Grieg set the stuffy bitterness expressed by the text of *Eit vennestykke* (On Friends; No. 10) to a characterless melody with searing dissonances in the accompaniment. In No. 11, *Trudom* (Faithfulness), a hymn-like setting almost contemptuously points to the Pharisaism that can be found among Christians. Grieg admitted to having misunderstood the text of No. 12, *Fyremål* (Aims of Life). From Vinje's point of view the poem was a part of the struggle for the Norwegian language (*nynorsk*). In a letter to Henry T. Finck dated 17th July 1900, Grieg wrote that he 'thought that the energetic poem had either been written to a friend or perhaps, even, to the poet's wife'!

Min lille fugl (My Little Bird), EG 126, to a text by H.C. Andersen, was composed in August 1865 while Grieg was staying in Denmark. Here he happened upon another Norwegian songwriter, Halfdan Kjerulf (1815–1868), and it is possible that one of Kjerulf's loveliest songs – *Vidste du Vej, du lille Fugl* (Did You Know the

Way, Little Bird) – may have inspired Grieg when he composed EG 126. Grieg wrote of *Blåbæret* (The Blueberry), EG 145, composed in 1896, a text that Didrik Grønvold had sent him in the hope that he would set it to music: 'I intended to answer you promptly that, unfortunately, I was too busy for the moment, but then I glanced at *Blåbæret* and one, two, three, there were notes. Your poem obviously owes not a little to Vinje's *Tytebæret*.'

Til L.M. Lindemans sølvbryllup (For L.M. Lindeman's Silver Wedding), EG 135, was composed in September 1873 and is one of Grieg's occasional pieces. But it is not wholly without interest in that the middle section shows certain similarities with the wordless part of *Solveig's Song* from the *Peer Gynt* score, Op. 23, which was composed the following year. *Til kirken hun vandrer* (She Walks to the Church), EG 123, to a text by the Danish author Benjamin Feddersen after a German poem by C. Groth, was composed in Denmark in 1864. The song dates from Grieg's early period, when he tried to distance himself from German romanticism and to develop a more nationally coloured musical idiom. In this song too we find a melodic phrase that clearly anticipates *Solveig's Song* from the *Peer Gynt* music. *Den hvite, røde rose* (The White and the Red Rose), EG 137, to a text by Bjørnstjerne Bjørnson, was composed in the summer of 1873. It is not considered one of Grieg's best songs. Nor is *Odaliske synger* (Song of the Odalisque), EG 131, to a text by Carl Bruun. *På Hamars ruiner* (On Hamar's Ruins), EG 140, and *Jenta* (The Maiden), EG 141, both to texts by A.O. Vinje, as we have noted, are among the three Vinje songs that Grieg excluded from his collection published in 1880. *På Hamars ruiner* was published by Julius Röntgen in 1908, the year after Grieg's death, while *Jenta* unjustly remained unpublished until it appeared in volume 15 of Grieg's collected works, published in 1991.

Nils Christian Tønsberg (1813–1897), to whom the last song (EG 136) on this disc is addressed, was the Norwegian consul general for Mecklenburg, Liberia, Romania and several other states. He was also a publisher

and played a major rôle in the creation of a nationalist movement in the country, which was not yet independent. Two of his major undertakings in this area are referred to in J. Bøgh's text: *Norske Folkelivsbilleder* (*Scenes of Popular life in Norway*) and *Det norske Folks historie* (*A History of the Norwegian People*).

© **Rune J. Andersen 2002**

The Finnish mezzo-soprano **Monica Groop**'s wide-ranging career is based upon repertory of great musical adventurousness – a rich and varied mixture of baroque music, classical repertoire and modern masters. She made her professional début as Charlotte in Massenet's *Werther* with the Finnish National Opera in 1987, and has been an international mainstay since her London début at Covent Garden in the highly acclaimed 1991 Wagner Ring Cycle conducted by Bernard Haitink. Monica Groop has performed with many of the world's foremost opera companies and orchestras under such conductors as Carlo Maria Giulini, Bernard Haitink, Neeme Järvi, Esa-Pekka Salonen, Seiji Ozawa, Zubin Mehta and the late Sir Georg Solti. An accomplished recitalist, Monica Groop has given solo recitals at such venues as New York's Carnegie Hall and Alice Tully Hall, London's Wigmore Hall and the Musikverein in Vienna. She appears regularly with the pianists András Schiff, Rudolf Jansen, Roger Vignoles and Ilmo Ranta. She has also received international acclaim as an interpreter of baroque music. Monica Groop has made numerous BIS recordings, including a complete edition of Grieg songs of which this CD forms part.

The pianist **Roger Vignoles** is one of Britain's most outstanding musicians. Originally inspired by the playing of Gerald Moore, he decided on leaving university to pursue a career as a piano accompanist, completing his essential training with the distinguished Viennese-born teacher Paul Hamburger. Since then, reviewers worldwide have consistently recognized his distinctive qualities as a player. Among his first partners was the great

Swedish soprano Elisabeth Söderström, whom he accompanied regularly throughout the 1970s and 80s. During this period, he also developed particularly fruitful collaborations with Dame Kiri te Kanawa, Sir Thomas Allen and Sarah Walker in a wide repertoire of songs, from German *Lieder* and French *mélodies* to cabaret songs by Gershwin, Britten and others. In 1997, the Schubert year, he devised and directed the series 'Landscape into Song' at the Queen Elizabeth Hall, London. In 1998 he inaugurated the Nagaoka Winter Festival in Japan. In 2001 he took part in the Schumann Festival at the South Bank in London.

Fem dikt, op. 26, til tekster av John Paulsen og *12 melodier til dikt av A.O. Vinje*, op. 33, er komponert henholdsvis etter vinteren 1876 og våren 1880, en periode – siste halvdel av 1870-årene – som var en av Edvard Griegs aller vanskeligste. Grieg mente imidlertid "at slike perioder i livet avsetter stoff, som senerehen i skjønnhetsoyeblikket vil kunne gripes," slik han uttrykker det i et brev til August Winding 28. september 1875. Vanskelighetene til tross – Grieg fremhever årene 1875-80 som en meget betydningsfull periode. "Af største Betydning for mig er den Periode, der begynte efter mine Forældres Død, 1875," heter det i et brev til komponisten Ivar Holter 8. januar 1897. Tapet av begge foreldrene bare kort tid etter hverandre høsten 1875 var et forferdelig slag. I det nevnte brevet til Winding skrev han, like etter farens bortgang, at "livet har foreløbig tapt sin duft for meg, og jeg vil ikke tale om kunsten." Etter morens død noe senere kan man i et nytt brev til Winding den 17. desember lese: "Her sitter jeg nu ensom og forlatt i en usigelig grad. Jeg har ikke kunnet samle meg til noe som helst. Livet og døden og evigheten, religionen og kunsten, alt danner tåkebilder for mitt indre øye, som jeg ennå ikke er nådd frem til å kunne finne rede på. Jeg har tenkt meg at jeg ville komponere meget, men så sterkt som enn mine følelser overvelder meg i denne tid, så sterk, ja enda sterkere er refleksjonen. Jeg lever i en stadig kamp mellom disse elementer og finner ikke klarhet. Måtte dette overgangsliv snart få en ende, for det er noe opprivende i det, om enn det virkelig bærer frukter."

I tillegg til tapet av foreldrene begynte ekteskapet med Nina å vise alvorlige problemer. Dette ser man tydelig både i Ibsen- og Paulsen-sangene, op. 25 og 26. Sett under ett kretser tekstene om ett felles motiv: kjærligheten mellom to mennesker har gått i stykker. Det blir noe symbolsk ved at den første av Ibsen-sangene begynner med "Til henne stod mine tanker hver en sommerlys natt" og siste del av den siste Paulsen-sangen slutter med "Ak, var det blot naturen, som kold sig svøbte inn, men du, min ven, du også som den har skiftet

sind!". Man vet ikke med sikkerhet hva de ekteskapelige problemene bestod i. Men at Grieg dypt i sin sjel var blitt grunnleggende usikker på hvor han hadde Nina, er sikkert.

Som om dette ikke var nok kom Grieg i denne perioden til å plages av en meget sterk tvil på sine evner som kunstner og komponist. Tvilen førte til at hans skaperevne tidvis ble fullstendig lammet. Tvilen dreide som om helt fundamentale spørsmål for en kunstner – stod hans motiv og ambisjoner simpelthen i helt feil forhold til evner og anlegg, holdt han mål som kunstner? I et brev til sin danske venn Matthison-Hansen 13. august 1877 heter det: "Intet av hva jeg gjør, tilfredsstiller meg, og om jeg synes jeg har tanker, så blir det hverken flukt eller form, når jeg skriker til utarbeidelse av noe større. Det er til å tape forstanden over ...".

Til tross for en tvil som stundom margspiste ham – det er i denne perioden at Grieg likevel makter å skape noe av sine aller ypperste verker – *klaverballaden i g-moll*, op. 24, Ibsen-sangene, op. 25, *strykekvartetten* op. 27 og *Vinje-sangene* op. 33. Paulsen-sangene, op. 26, lodder ikke slik f.eks. *Ibsen-sangene* gjør, dybden i den vanskelige situasjon, de er mer refleksjoner på overflaten. *Vinje-sangene*, op. 33, reflekterer derimot alvoret og dybden i Griegs situasjon – Vinjes tekster forløser et lammet sinn.

Dikteren John Paulsen (1851-1924) var født i Bergen. Han skrev en rekke romaner, skuespill, erindringsbøker, dikt o.a. Han var Griegs reisefølge til de første Wagner-festspill i 1876, og Grieg har satt musikk til flere av hans dikt. Av de fem sangene er *Jeg reiste en deilig sommerkveld* og *Med en primula veris* så avgjort de beste. Den første viser en modalt farget diatonikk og fremstår i sin enkelhet som naturlig og ukomplisert. I *Med en primula veris* har Grieg benyttet seg av kromatisk melodikk, noe vi bare sjelden finner i hans romanser. De andre tre sangene viser derimot tydelig at Grieg var avhengig av tekstlig kvalitet for å skape fullbårne romanser. Man føler simpelthen at *Et håp*, *Den ærgjerrige* og *På skogstien* ikke når ut over det alminnelige – de mangler i alle

fall den kunstneriske klo som er karakteristisk for Grieg på sitt beste.

Paulsen-sangene er komponert mens Grieg ennå hadde sitt hjem i Kristiania, som Norges hovedstad het på denne tiden. Her hadde han og Nina bodd fra de giftet seg i 1867. I august 1877 forlot de byen og flyttet til Hardanger. Foruten den innholdsfulle *strykekvartetten* så enkelte andre verker også dagens lys her i løpet av vinteren. Grieg var i Tyskland i forbindelse med uroppførelsen av kvartetten høsten 1878. I slutten av mai 1879 var han igjen i Hardanger, men nå var det tydelig at dette ikke lenger var stedet for ham. Hardanger-fjellene, ensomheten og de nagende problemene ble simpelthen for voldsomme for ham. Etter en del konserter hjemme og i utlandet kom han til Bergen i april 1880. Da hadde han ikke komponert noe siden våren 1878. Møtet med A.O. Vinjes diktning våren 1880 tente Griegs skaperkraft som aldri før. Den 28. april var den første av Vinje-sangene – *Tytebæret* – ferdig. "Alle gikk slag i slag i barndomshjemmet i Strandgaten, våren 1880. Det er ganske sikkert, som du sier," skriver han til John Paulsen 4. juni 1905, "at foruten det rent sjelelige moment ligger også Hardanger-naturen skjult i disse sanger."

Det grunnleggende ide-innholdet i Vinje-sangene er mannen og det allmennmenneskelige. Og det var jo nettopp dette som hadde vært en vesentlig del av Griegs kamp de tunge årene etter foreldrenes bortgang. Man kan bare legge merke til teksten i den første av Vinje-sangene, så forstår man hva det hele dreier seg om. Naturinntrykkene, også de vesentlige i Griegs kunst, fikk han på kjøpet. A.O. Vinje (1818-1870) regnes som en av Norges største lyrikere, særlig gjelder dette skildringen av naturen, høyfjellet ikke minst.

Når Grieg skriver at alle sangene ble komponert våren 1880, så er det en sannhet med modifikasjoner. *Gamle mor* var komponert allerede i 1873, mens *Langs ei å* er komponert ennå mens han bodde i Hardanger, manuskriptet har slutt dato 8. juli 1877 og viser at Vinjes diktning allerede da var i ferd med å trengre inn i Griegs sinn. Vinje-sangene ble utgitt hos Wilh. Hansen i Køben-

havn i 1880 under tittelen *12 melodier til dikt av A.O. Vinje*. Men det var opprinnelig 15 han hadde tonesatt. Tre ble imidlertid tatt ut: *På Hamars ruiner* EG 140, *Jenta EG 141* og *Attegloyma* EG 142. Høyst sannsynlig skyldes dette at Grieg ønsket et mindre omfattende ide-messig innhold og resultatet ble, som allerede nevnt, mannen og det allmennmenneskelige.

Om *Guten*, nr. 1, skrev Griegs venn, komponisten og dirigenten Johan Svendsen: "Her har musikk og dikt i inderlig forening arbeidet seg opp til en så storstilt patos at jeg ikke vet noe sidsyttykke i hele sanglitteraturen". *Våren*, nr. 2, er en av Griegs aller mest kjente romanse. "Det er menneskets takknemlige fryd over enno ein gong, før lissammen slukner, å få oppleve naturens evige unge under", skriver Grieg-biografene Finn Benestad og Dag Schjelderup-Ebbe, "musikken gjenspeiler på en fullkommen måte diktets indre liv." Den tunge og dystre stemning i nr. 3, *Den særde*, anslås allerede i åpningsakkordens skarpe dissonans og ciss-moll, men forløsningen i det tekstlige innhold motstares av vendingen til Dess-dur mot slutten. *Tytebæret*, nr. 4, er i hovedsak gjennomkomponert, men viser samtidig trekk av variert strofeform. Tekstens henspeiling på selvpoppofrelse gir nesten en følelse av noe religiøst. I *Langs ei å*, nr. 5, bevirker akkompagnementets åttendedelsfigurasjoner en fremdrift som klart understreker tanken på elvens strøm. På en usedvanlig elegant måte understreker Grieg tekstens nyanser. Det dramatiske høydepunkt er samtidig tekstens hovedanliggende: "Lik deg eg mang ein munde sjå – og allerhelst i livsens vår – at han den handi kyste på, som slog hans verste hjertesår." Romanse bærer selvpopplevelsens ekthetsstempel. *Eit syn*, nr. 6, en hurtig springdans – i moll riktignok – er samlingens første av to hurtige romanse. Diktet kretser om henne som dikteren fikk et kort glimt av, men aldri kunne få. Uten tvil har Grieg gjort ordene i Vinjes dikt *Gamle mor*, nr. 7, til sine. Han gir det musikalske uttrykk en var enkelhet som fremhever det tekstlige innhold. Den samme enkelhet finner vi også i *Det fyrste*, nr. 8. Grieg understreker ved hjelp av enkelhet diktets sterke

sannhet om at "det fyrste du hev å gjera, mann, det er å døy, når ikkje du lenger elska kan den fagre møy" – uten å kunne elske er livet meningsløst. Om *Ved Rondane*, nr. 9, er det ikke annet å si enn at denne romansen sammen med *Våren* hører til det ypperste av Griegs romansekunst. Den innestengte forbitrelse som teksten i *Eit vennestykke*, nr.10, er bærer av, har Grieg tonesatt med en nærmest intetsigende melodikk og skjærende dissonanser i akkompagnementet. I nr. 11, *Trudom*, fremhever salmepreget på en nesten foraktelig måte det hykleri som kan finnes blant kristne. Teksten til nr. 12, *Fyremål*, har Grieg innrømmet å ha misforstått. Diktet var fra Vinjes side ment å være en parole i kampen for nynorsk som språk. I et brev til Henry T. Finck 17. juli 1900 skriver Grieg at han "trodde det energiske diktet enten var rettet til en venn eller kanskje til og med til dikterens hustru!"

Min lille Fugl, EG 126, til tekst av H.C. Andersen, er komponert i august 1865 mens Grieg oppholdt seg i Danmark. Her møtte han blant andre en annen norsk romansekomponist, Halfdan Kjerulf (1815-68), og det er mulig av en av Kjerulfs vakreste romanser – *Vidste du Vej, du lille Fugl* – kan ha inspirert Grieg når han komponerte EG 126. Om *Blåbæret*, EG 145 komponert 1896, som Didrik Grønvald hadde sendt Grieg i håp om å få det tonesatt, skriver Grieg i sitt svarbrev 25. august 1896 at "jeg vilde straks svare Dem, at jeg desværre er for optaget for Øjeblikket, men så faldt mit Blik på *Blåbæret* og en, to, tre var det bleven Toner. Deres Digt skylder åbenbart ikke så liden tribut til Vinjes *Tytebæret*."

Til L.M. Lindemans sølvbryllup, EG 135, er komponert i september 1873 og hører med blant Griegs leilighetsarbeider. Den er imidlertid ikke helt uten interesse fordi mellompartiet viser likhetstrekk med den tekstløse delen i *Solveigs sang* fra *Peer Gynt*-musikken, op. 23, som ble komponert året etter. **Til kirken hun vandrer**, EG 123 til tekst av dansken Benjamin Feddersen etter et tysk dikt av C. Groth, ble komponert i Danmark i 1864. Romansen er komponert i Griegs tidlige periode da han forsøkte å fjerne seg fra tysk romantikk

og nærme seg et mer nasjonalt farget tonespråk. Også i denne sangen finner vi en melodifrase som helt tydelig foregriper *Solveigs sang* fra *Peer Gynt*-musikken. **Den hvite, røde rose**, EG 137 til tekst av Bj. Bjørnson, ble komponert sommeren 1873. Den regnes ikke blant Griegs beste. Det gjør heller ikke **Odaliskens synger**, EG 131 til tekst av Carl Bruun. **På Hamars ruiner**, EG 140 og **Jenta**, EG 141 begge til tekst av A.O. Vinje, hører, som nevnt, med til de tre Vinje-sangene som Grieg utelot ved utgivelsen i 1880. **På Hamars ruiner** ble imidlertid utgitt av Julius Röntgen året etter Griegs død, i 1908, mens ufortjent forble **Jenta** upublisert helt frem til utgivelsen av *Edvard Grieg. Samlede Verker* (bd. 15) i 1991.

Nils Christian Tønsberg (1813-1897), som den siste sangen (EG 136) på denne platen henvender seg til, var ikke bare den norske generalkonsulen for Mecklenburg, Liberia, Romania og flere andre stater. Han drev også forlagvirksomhet og spilte en stor rolle ved dannelsen av en nasjonalistisk bevegelse i det ennå ikke uavhengige landet. To av hans viktigste arbeider på dette området blir referert til i J. Bøghs tekst: *Norske Folkelivsbilleder* og *Det norske Folks historie*.

© Rune J. Andersen 2002

Den finske mezzo-sopranen **Monica Groops** vidtfavnende karriere er basert på et repertoar med stor musikalisk rikthet – en rikholdig og variert blanding av barokk, klassisisme og moderne mestere. Hun fikk sin profesjonelle debut som Charlotte i Massenets *Werther* på Den finske nasjonale operaen i 1987, og hun har vært en internasjonal attraksjon siden sin London debut på Covent Garden i den kritikerroste Wagner *Ring*-syklusen, dirigert av Bernard Haitink, som ble satt opp der i 1991. Monica Groop har sunget med mange av de fremste operaselskapene i verden og med orkestre under store dirigenter som Carlo Maria Giulini, Bernard Haitink, Neeme Järvi, Esa-Pekka Salonen, Seiji Ozawa, Zubin Mehta og nylig avdøde Sir Georg Solti. Monica Groop er også en fullendt konsertsanger og har gitt solokon-

serter i berømte konsertsaler som New Yorks Carnegie Hall og Alice Tully Hall, Londons Wigmore Hall og Musikverein i Wien. Hun synger regelmessig med pianistene András Schiff, Rudolf Jansen, Roger Vignoles og Ilmo Ranta. Hun har også fått internasjonal anerkjennelse som tolker av barokkmusikk. Monica Groop har gjort mange innspillinger for BIS, inklusive en komplett utgave med Griegs sanger som denne CD'en er en del av.

Pianisten **Roger Vignoles** er en av Storbritannias fremste musikere. Fra begynnelsen av ble han inspirert av spillet til Gerald Moore, så han bestemte seg for å forlate universitetet for å prøve seg på en karriere som akkompagnatør. Han fullførte sine grunnleggende studier med den anerkjente Wien-fødte pedagogen Paul Hamburger. Siden da har kritikere verden over konsekvent anerkjent hans distinkte kvaliteter som musiker. Blant hans første partnere var den store, svenske sopranen Elisabeth Söderström, som han akkompagnerte fast gjennom 1970- og 1980-tallet. I løpet av denne tiden utviklet han også et spesielt godt samarbeid med Dame Kiri te Kanawa, Sir Thomas Allen og Sarah Walker i et bredt repertoar med sanger, fra tyske lieder og franske mélodies til kabaret-sanger av Gershwin, Britten og andre. I 1997, Schubert-året, grunnla og administrerte han konsertserien "Landscape into Song" i Queen Elizabeth Hall i London. I 1998 åpnet han vinterfestivalen i Nagaoka i Japan. I 2001 deltok han i Schumann-festivalen på South Bank-senteret i London.

Die *Fünf Lieder auf Texte von John Paulsen* op.26 und 12 *Melodien nach Gedichten von A.O. Vinje* op.33 wurden im Herbst des Jahres 1876 bzw. im Frühjahr 1880 komponiert. Die letzte Hälfte der 1870er Jahre bildete die schwierigste Phase im Leben Edvard Griegs. Grieg selber meinte, „solche Lebensabschnitte hinterlassen ein Reservoir, das man später, in schöneren Zeiten, erfassen kann“, wie er am 28. September 1875 in einem Brief an August Winding schrieb. Allen Schwierigkeiten zum Trotz betrachtete Grieg die Jahre von 1875 bis 1880 als eine überaus wichtige Zeit in seinem Leben. „Von allergrößter Bedeutung ist für mich der Zeitabschnitt, der mit dem Tod meiner Eltern im Jahr 1875 begann“, schrieb er in einem Brief an den Komponisten Iver Holter am 8. Januar 1897. Der Verlust beider Elternteile in kurzer Folge im Herbst des Jahres 1875 war ein schrecklicher Schlag. In dem Brief an Winding, den Grieg kurz nach dem Tod seines Vaters schrieb, heißt es: „Das Leben hat von nun an allen Reiz für mich verloren, ganz zu schweigen von der Kunst.“ Nachdem seine Mutter wenig später gestorben war, schrieb er am 17. Dezember 1875 wiederum an Winding: „Hier sitze ich ganz allein, vollkommen verlassen. Ich habe mich zu nichts aufraffen können. Leben und Tod und Ewigkeit, Religion und Kunst – sie alle erzeugen verschwommene Bilder vor meinem geistigen Auge, mit denen ich immer noch nichts anzufangen weiß. Ich dachte, mich nun ins Komponieren zu stürzen, doch so stark meine Gefühle übermännern, so ist doch die Reflektion mindestens ebenso stark. Ich lebe im andauernden Kampf zwischen diesen Elementen und werde der Situation nicht Herr. Möge dieses vergängliche Leben bald beendet sein, denn es ist ausgesprochen bestürzend, obschon es wahrlich fruchtbar ist.“

Nach dem Verlust seiner Eltern zeigten sich in seiner Ehe mit Nina ernste Probleme. Dies belegen sowohl die Ibsen- und die Paulsen-Lieder op.25 und 26. Beide Zyklen behandeln ein gemeinsames Thema: Die Liebe zwischen zwei Menschen ist zerstört. Es hat etwas Symbolisches, daß das erste Ibsen-Lied anhebt: „Til henne

stod mine tanker hver en sommerlys natt" („Meine Gedanken waren bei ihr in jeder hellen Sommernacht“), während das letzte der Paulsen-Lieder endet: „Ak blot naturen, som kold sig svobte inn, men du, min ven, du, også som den har skiftet sind!“ („Wenn es die Natur bloß wäre, die sich so kalt umhüllte – du aber, meine Liebste, hast dich ebenfalls verändert!“). Wir wissen nicht genau, um welche Eheprobleme es sich handelte. Daß Grieg aber grundsätzlich mit seiner Beziehung zu Nina haderte, ist unbestreitbar.

Als ob dies nicht genug wäre, befahlen ihn zu jener Zeit ernste Zweifeln an seinem Talent zum Künstler und Komponisten. Diese Zweifel führten zeitweise dazu, daß er in seiner kreativen Tätigkeit vollkommen paralysiert war. Es ging dabei um grundlegende künstlerische Probleme: Vielleicht entsprachen seine Motive und Ziele nicht seinen Begabungen und Fähigkeiten? War er als Künstler den Anforderungen gewachsen? In einem Brief an seinen dänischen Freund Matthison-Hansen schrieb er am 13. August 1877: „Nichts von dem, was ich mache, befriedigt mich, und wenn ich mal Ideen verspüre, dann versiegen sie oder verweigern sich der Form, wenn ich etwas Größeres aus ihnen zu machen suche. Man könnte seinen Verstand verlieren ...“

Trotz dieser Selbstzweifel, die ihn manchmal bis ins Mark erschütterten, schuf Grieg in jener Zeit einige seiner bedeutendsten Werke: die *Ballade g-moll* op. 24, die *Ibsen-Lieder* op. 25, das *Streichquartett* op. 27 und die *Vinje-Lieder* op. 33. Die *Paulsen-Lieder* loten nicht wie die *Ibsen-Lieder* die Tiefen des Schmerzes aus – sie sind eher Reflektionen an der Oberfläche. Die *Vinje-Lieder* op. 33 andererseits spiegeln den tiefen Ernst der Situation wider, in der Grieg sich befand. Vinjes Texte beleben ein gelähmtes Empfindungsvermögen.

Der Dichter John Paulsen (1851-1924) wurde in Bergen geboren. Er schrieb eine Reihe von Romanen, Dramen, Memoiren, Gedichten und anderen Werken. Er begleitete Grieg 1876 zu den ersten Bayreuther Festspielen; Grieg vertonte zahlreiche seiner Lieder. Unter den fünf Liedern op. 26 sind *Jeg reiste en deilig sommer-*

kveld (*Am schönsten Sommerabend war's*) und *Med en primula veris* (*Mit einer Primula veris*) wohl die schönsten. Das erste benutzt modal gefärbte diatonische Skalen und wirkt in seiner Schlichtheit natürlich und unkompliziert. In *Med en primula veris* verwendete Grieg – ein seltener Fall in seinem Liedschaffen – eine chromatische Melodie. Das dritte Lied hingegen zeigt, daß Grieg inspirierter Texte bedurfte, um bemerkenswerte Lieder zu schreiben. Es ist nicht zu überhören, daß *Et håp* (*Hoffnung*), *Den ærgjerrige* (*Ehrgeiz*) und *På skogstien* (*Herbststimmung*) kaum mehr als durchschnittlich sind. Ganz gewiß lassen sie das künstlerische Genie vermissen, das Griegs beste Werke auszeichnet.

Die Paulsen-Lieder wurden komponiert, als Grieg noch in Christiania lebte (so der damalige Name der norwegischen Hauptstadt Oslo). Dort wohnte er seit 1867, als er seine Frau Nina geheiratet hatte. Im August des Jahres 1877 verließ sie die Stadt, um nach Hardanger zu ziehen. Neben dem hochkomplexen *Streichquartett* sind in jenem Winter verschiedene andere Werke entstanden. Im Zusammenhang mit der Uraufführung seines Streichquartetts reiste Grieg im Herbst 1878 nach Deutschland. Mitte Mai des folgenden Jahres kehrte er nach Hardanger zurück, doch wurde immer deutlicher, daß dies nicht der richtige Ort für ihn war. Die Berge, die Einsamkeit und die Probleme, die ihn bedrängten, waren einfach zu viel für ihn. Nach einer Reihe von Konzerten in Norwegen und im Ausland ging er im April 1880 nach Bergen. Seit dem Frühjahr 1878 hatte er nichts mehr komponiert. Doch die Entdeckung von A.O. Vinjes Dichtung im Frühjahr 1880 entfachte seine Schaffenskraft wie nie zuvor. Am 28. April war das erste der *Vinje-Lieder* – *Tyebaret* (*Die Beere*) – fertig. „Im Frühjahr 1880 fügte sich im Haus meiner Kindheit auf Strandgaten alles zusammen. Ganz wie Du sagst, scheint es gewiß“, so Grieg in einem Brief an John Paulsen vom 4. Juni 1905, „daß neben dem rein geistigen Aspekt auch die Landschaft von Hardanger in diesen Liedern verborgen ist.“

In den *Vinje-Liedern* geht es vor allem um Menschheit und Humanität, und das ist genau das, was einen

wesentlichen Teil von Griegs Kämpfen in den schwierigen Jahren nach dem Tod seiner Eltern ausgemacht hatte. Man braucht nur den Text des ersten Lieds zu lesen, um das Ganze zu verstehen. Natureindrücke, die für Griegs Schaffen ebenfalls essentiell waren, gibt es reichlich. A.O. Vinje (1818-1870) wird als einer der führenden norwegischen Dichter geachtet, insbesondere für seine Naturschilderungen nicht zuletzt der Berge Norwegens.

Wenngleich Grieg angab, alle Lieder seien im Frühjahr 1880 geschrieben worden, so ist dies nicht die ganze Wahrheit. *Gamle mor* (*Die alte Mutter*) entstand bereits 1873, *Langs ei å* (*Am Strome*) noch zu seiner Zeit in Hardanger. Das Manuskript trägt das Abschlusdatum „8. Juli 1877“, was zeigt, daß Vinjes Dichtung in Griegs Denken eine Rolle zu spielen begann. Die Vinje-Lieder wurden 1880 von Wilhelm Hansen in Kopenhagen unter dem Titel *12 Melodien auf Gedichte von A.O. Vinje* veröffentlicht. Eigentlich gab es 15 Vertonungen, doch waren drei nicht aufgenommen worden: *På Hamars ruiner* (*Auf den Ruinen von Hamar*), EG 140, *Jenta* (*Maid*), EG 141 und *Attegloyma* (*Erinnerungen an Atte*), EG 142. Der Grund hierfür ist wohl darin zu sehen, daß Grieg das Inhaltsspektrum reduzieren und auf die Zentralideen Menschheit und Humanität konzentrieren wollte.

Griegs Freund, der Komponist und Dirigent Johan Svendsen, schrieb über *Guten* (*Der Bursch*; Nr. 1): „Musik und Dichtung sind hier aufs Innigste verbunden und erzeugen eine Intensität des Gefühls, die meines Wissens in der Liedliteratur ohnegleichen ist.“ *Våren* (*Letzter Frühling*; Nr. 2) ist eines der beliebtesten Lieder Griegs. „Es drückt die dankbare Freude der Menschheit aus, einmal mehr das ewig-jugendliche Wunder der Natur zu erleben, bevor das Lebenslicht schließlich verlöscht“, schrieben Finn Benestad und Dag Schjelderup-Ebbe in ihrer Grieg-Biographie – „die Musik spiegelt vollends das Innenleben des Gedichts wider.“ Die lastende, melancholische Stimmung des dritten Liedes, *Den særde* (*Der Verwundete*), wird bereits von dem dissonanten Eingangsakkord in c-moll umrissen; die Erlö-

sung, die das Gedicht vorsieht, wird von der Modulation nach Des-Dur verkörpert. *Tytebæret* (*Die Beere*; Nr. 4) ist größtenteils durchkomponiert, weist aber auch variierte strophische Elemente auf. Die poetischen Anspielungen auf die Idee des Selbstopfers lassen eine Art religiöses Gefühl aufkommen. In *Langs ei å* (*Am Strome*; Nr. 5) erzeugen die begleitenden Achtelfiguren das Gefühl einer Vorwärtsbewegung, die lebhaft die Wellen des Flusses veranschaulicht. Grieg betont die Nuancen des Gedichts in besonders eleganter Art und Weise. Der dramatische Höhepunkt ist zugleich der Höhepunkt des Gedichts: „Wie du habe ich viele Mäuler gesehen – zumal in des Lebens Frühling –, die die Hand küßten, welche dem Herz die tiefsten Wunden schlug“. Das Lied scheint derart echt, daß man annehmen möchte, Grieg habe dergleichen selbst erfahren. *Eit syn* (*Was ich sah*; Nr. 6) ist ein schneller Volkstanz in Moll und der erste von zwei schnellen Liedern dieser Sammlung. Das Gedicht handelt von einem Mädchen, das der Dichter kurz nur erblickte, das aber immer unerreichbar blieb für ihn. Ganz offensichtlich hat Grieg sich die Worte von Vinjes Gedicht *Gamle mor* (*Die alte Mutter*; Nr. 7) zu eigen gemacht. Der musikalische Ausdruck ist von ursprünglicher Einfachheit, die die Botschaft der Vorlage beton. Derselben Einfachheit begegnen wir in *Det fyrste* (*Das Erste*; Nr. 8). Mit dieser betont schlichten Satztechnik unterstreicht Grieg die mächtige Wahrheit, daß „das Erste, was Du zu tun hast, Menschheit, ist zu sterben, wenn du die schöne Jungfer nicht mehr lieben kannst“ – wenn man nicht mehr lieben kann, hat das Leben seine Bedeutung verloren. *Ved Rondane* (*Bei Rondane*; Nr. 9) ist, wie auch *Våren*, eines der großartigsten Lieder von Grieg. Die tiefe Verbitterung, die der Text von *Eit venne-stykke* (*Verrat*; Nr. 10) ausdrückt, ist einer unscheinbaren Melodie mit singenden Begleitdissonanzen anvertraut. In *Trudom* (*Glaube*; Nr. 11) deutet eine kirchenliedartige Vertonung geradezu verächtlich auf das Pharisäertum, das man bei manchen Christen finden kann. Grieg räumte ein, den Text von *Fyremål* (*Mein Ziel*; Nr. 12) mißverstanden zu haben. Aus Vinjes Sicht war das

Gedicht Teil des Kampfes für die norwegische Sprache (*nyrnorsk*). Seinem Freund Henry T. Finck schrieb Grieg am 17. Juli 1900, er habe „gedacht, daß das tatendurstige Gedicht entweder an einen Freund oder vielleicht gar an die Frau des Dichters gerichtet war“!

Min lille Fugl (*Mein kleiner Vogel*), EG 126, auf einen Text von H. Chr. Andersen, wurde im August 1865 komponiert, als Grieg sich in Dänemark aufhielt. Hier traf er einen weiteren norwegischen Liederdichter, Halfdan Kjerulf (1815-1868), und es ist möglich, daß eines von Kjerulfs schönsten Liedern – *Vidste du Vej, du lille Fugl* (*Wußtest Du den Weg, kleiner Vogel*) – Grieg bei der Komposition von EG 126 inspiriert hat. Auf einen Text, den ihm Didrik Grønvald in der Hoffnung geschickt hatte, daß er ihn vertone, komponierte Grieg 1896 **Blåbæret** (*In den Heidelbeeren*), EG 145, und schrieb dazu: „Ich wollte Ihnen eigentlich gleich antworten, daß ich momentan zu beschäftigt bin, doch ich sah mir *Blåbæret* kurz an und eins, zwei, drei – schon waren Noten da. Offenkundig verdankt Ihr Gedicht Vinjes *Tyebæret* nicht wenig.“

Til L.M. Lindemans sølvbryllup (*Zu L.M. Lindemans Silberhochzeit*), EG 135, wurde im September 1873 komponiert und ist eines von Griegs Gelegenheitswerken. Bemerkenswert ist es dennoch, weil sein Mittelteil gewisse Ähnlichkeiten mit dem wortlosen Teil in *Solveigs Lied* aus *Peer Gynt* op. 23 (1874) aufweist. **Til kirken hun vandrer** (*Zur Kirche geht sie*), EG 123, entstand 1864 in Dänemark auf einen Text des dänischen Dichters Benjamin Feddersen (der sich seinerseits durch ein deutsches Gedicht von C. Groth hatte anregen lassen). Das Lied stammt aus Griegs früherer Zeit, als er sich von der deutschen Romantik distanzieren und ein nationaler gefärbtes musikalisches Idiom entwickeln wollte. Auch in diesem Lied finden wir eine melodische Wendung, die deutlich auf *Solveigs Lied* vorausweist. **Den hvite, rode rose** (*Die weiße, rote Rose*), EG 137, wurde im Sommer 1873 auf einen Text von Bjørnstjerne Bjørnson komponiert; wie auch das auf einen Text von Carl Bruun geschriebene **Odaliske synger** (*Die Odalische singt*),

EG 131, zählt es nicht unbedingt zu Griegs besten Liedern. **På Hamars ruiner** (*Auf den Ruinen von Hamar*), EG 140, und **Jenta** (*Maid*), EG 141, beide, wie erwähnt, auf Texte von A.O. Vinje, gehören zu den drei Vinje-Liedern, die Grieg nicht in die 1880 veröffentlichte Sammlung aufnahm. *På Hamars ruiner* wurde 1908, ein Jahr nach Griegs Tod, von Julius Röntgen veröffentlicht, während *Jenta* zu Unrecht unveröffentlicht blieb, bis es 1991 in Band 15 der Gesammelten Werke Griegs erschien.

Nils Christian Tønsberg (1813-1897), dem das letzte Lied (EG 136) dieser CD gewidmet ist, war norwegischer Generalkonsul für Mecklenburg, Liberia, Rumänien und einige andere Staaten. Außerdem war er Verleger und spielte eine bedeutende Rolle bei der Bildung einer nationalistischen Bewegung in dem damals noch nicht unabhängigen Land. Auf zwei seiner Leistungen in dieser Sache verweist J. Bøghs Text: *Norske Folkelivs-billeder* (*Bilder aus dem norwegischen Volksleben*) und *Det norske Folks historie* (*Geschichte des norwegischen Volkes*).

© Rune J. Andersen 2002

Die beeindruckende Karriere der finnischen Mezzosopranistin **Monica Groop** basiert auf einem Repertoire von großer musikalischer Abenteuerlust – eine reichhaltige und mannigfaltige Mischung aus Barockmusik, klassischen und zeitgenössischen Werken. Ihr Debüt hatte sie 1987 an der Finnischen Nationaloper als Charlotte in Massensets *Werther*; seit ihrem Londoner Debüt 1991 im hoch gelobten *Ring*-Zyklus unter Bernard Haitink ist sie international überaus gefragt. Monica Groop ist an den renommiertesten Opernhäusern der Welt und mit den berühmtesten Orchestern unter Dirigenten wie Carlo Maria Giulini, Bernard Haitink, Neeme Järvi, Esa-Pekka Salonen, Seiji Ozawa, Zubin Mehta und Sir Georg Solti aufgetreten. Als exzellente Liedersängerin hat sie Solo-Recitals in so bedeutenden Sälen wie der Carnegie Hall und der Alice Tully Hall in New York, der Wigmore Hall in London und dem Musik-

verein in Wien gegeben. Regelmäßig tritt sie mit den Pianisten András Schiff, Rudolf Jansen, Roger Vignoles und Ilmo Ranta auf. Außerdem hat sie als Interpretin von Barockmusik international Anerkennung erhalten. Monica Groop hat zahlreiche CDs für BIS eingespielt, u.a. die Gesamteinspielung der Lieder Edvard Griegs, zu der die vorliegende CD gehört.

Der Pianist **Roger Vignoles** ist einer der herausragendsten Musiker Großbritanniens. Anfänglich inspiriert vom Spiel Gerald Moores, entschloß er sich nach Abschluß seines Studiums, eine Karriere als Klavierbegleiter zu verfolgen, und vervollkommnete seine Studien bei dem ausgezeichneten, in Wien geborenen Klavierpädagogen Paul Hamburger. Seither haben Kritiker in aller Welt seine außerordentlichen Qualitäten gerühmt. Zu seinen ersten Partnerinnen gehörte die schwedische Sopranistin Elisabeth Söderström, die er in den 1970ern und 1980ern regelmäßig begleitete. Zu jener Zeit entstanden besonders fruchtbare Kollaborationen mit Dame Kiri te Kanawa, Sir Thomas Allen und Sarah Walker, wobei er ein großes Repertoire Spektrum durchmaß – von deutschen Liedern und französischen *Mélo* bis hin zu Cabaret-Songs u.a. von Gershwin und Britten. Im Schubert-Jahr 1997 konzipierte und leitete er die Reihe „Landscape into Song“ in der Londoner Queen Elizabeth Hall. 1998 rief er das japanische Nagaoka Winter Festival ins Leben; 2001 nahm er am Schumann-Festival in der Londoner South Bank teil.

Cinq poèmes sur des textes de John Paulsen
op. 26 et **12 Mélodies sur des poèmes d'A.O. Vinje** op. 33 datent respectivement de l'automne 1876 et du printemps 1880. La seconde moitié des années 1870 fut la période la plus difficile de la vie d'Edvard Grieg. Lui-même était d'avis que «de telles périodes dans la vie laissent un dépôt qui peut être saisi plus tard en moments de beauté»; c'est ce qu'il en dit dans une lettre à August Winding écrite le 28 septembre 1875. Malgré les difficultés, Grieg considéra les années 1875 à 1880 comme une période très importante dans sa vie. «La période qui commença avec la mort de mes parents en 1875 est de la plus haute importance pour moi», écrivit-il dans une lettre au compositeur Iver Holter le 8 janvier 1897. La perte de ses deux parents en peu de temps à l'automne de 1875 fut un coup terrible pour lui. Dans la lettre à Winding, datée peu après la mort de son père, il écrivit: «La vie pour le moment a perdu son charme pour moi et je souhaite ne pas parler d'art.» Après la mort de sa mère un peu plus tard, il écrivit encore à Winding, cette fois le 17 décembre: «Je suis assis ici tout seul et totalement abandonné. Je n'ai pas été capable de me concentrer pour faire quoi que ce soit. La vie et la mort et l'éternité, la religion et l'art, tout crée des images embrouillées dans mon esprit et je ne suis pas capable d'y mettre de l'ordre. Je pensais que je voudrais composer abondamment mais, nonobstant la force avec laquelle mes sentiments m'accablent, la réflexion est tout aussi forte, sinon plus forte. Je vis dans un constant conflit entre ces éléments et ne peux pas éclaircir la situation. Puisse cette vie transitoire prendre fin bientôt car elle est très contrariante quoique véritablement fructueuse.»

Avec la perte de ses parents, son mariage avec Nina commença à montrer de sérieux problèmes. Cela se voit clairement dans les chansons sur des textes d'Ibsen et de Paulsen opp. 25 et 26. Les textes traitent en gros d'un thème commun: l'amour entre deux personnes a été brisé. Il y a quelque chose de symbolique dans le fait que la première chanson d'Ibsen commence par «Til henne stod mine tanker hver en sommerlys natt» («Mes pen-

sées étaient avec elle chaque claire nuit d'été») tandis que la dernière chanson de Paulsen se termine par «Ak blot naturen, som kold sig svøbte inn, men du, min ven, du også som den har skiftet sind!» («Oh, si la nature seule s'était refroidie mais toi, mon ami(e), toi aussi as changé d'humeur!») On ne sait pas exactement quels étaient les problèmes conjugaux. Mais il est évident que Grieg était fondamentalement inquiet de sa relation avec Nina.

Comme si cela ne suffisait pas, Grieg était à cette époque tourmenté par des doutes au sujet de ses talents d'artiste et de compositeur. Ces doutes paralysaient parfois complètement ses activités créatrices. Ils concernaient des questions fondamentales pour l'artiste – ses motifs et ambitions étaient-ils tout simplement faux en relation à ses talents et habiletés? Était-il à la hauteur comme artiste? Dans une lettre à son ami danois Matthison-Hansen le 13 août 1877, Grieg écrivit: «Rien de ce que je fais ne me satisfait et si je crois avoir quelques idées, il n'y a ni coulant ni forme quand j'essaie d'écrire quelque chose de plus volumineux. C'est à en devenir fou...»

Malgré les doutes qui l'envahissaient parfois jusqu'à la moëlle des os, c'est dans cette période pourtant que Grieg produisit quelques-unes de ses œuvres les meilleures – la *Ballade en sol mineur* pour piano op. 24, les *Chansons d'Ibsen* op. 25, le *Quatuor à cordes* op. 27 et les *Chansons de Vinje* op. 33. Les *Chansons de Paulsen* op. 26 ne sonnent pas le fond du désespoir comme le font les *Chansons d'Ibsen*; elles sont plutôt de la nature de réflexions à la surface. D'un autre côté, les *Chansons de Vinje* op. 33 reflètent le sérieux et la profondeur de la situation de Grieg. Les textes de Vinje viennent en aide à une sensibilité paralysée.

Le poète John Paulsen (1851-1924) est né à Bergen. Il a écrit maints romans, pièces de théâtre, poèmes et autres œuvres. Il accompagna Grieg au premier festival Wagner en 1876 et Grieg écrivit des arrangements pour plusieurs de ses poèmes. Des cinq chansons op. 26, *Jeg reiste en deilig sommerkveld* (*Je m'en suis allé par un beau soir d'été*) et *Med en primula veris* (*Avec une*

primevère) sont les meilleures. La première emploie une gamme diatonique à la couleur modale et elle semble naturelle et peu compliquée dans sa simplicité. Dans *Med en primula veris*, Grieg utilise une mélodie chromatique, chose rare dans ses chansons. La troisième chanson, au contraire, montre nettement que Grieg dépendait d'un texte inspiré pour écrire des chansons mémorables. On constate tout simplement que *Et håp* (*Un espoir*), *Den aergjerrige* (*L'orgueilleux*) et *På skogstien* (*Dans un sentier de forêt*) sentent la routine. Elles manquent sûrement du génie artistique caractéristique de Grieg à son meilleur.

Les chansons sur des textes de Paulsen furent composées quand Grieg habitait encore à Christiania (l'ancien nom d'Oslo), la capitale de la Norvège. Il y avait vécu depuis son mariage avec Nina en 1867. En août 1877, ils quittèrent la ville pour aménager à Hardanger. En plus du *Quatuor à cordes*, d'une riche complexité, plusieurs autres œuvres virent le jour pendant cet hiver. Grieg alla en Allemagne pour la création du *Quatuor à cordes* à l'automne de 1878. Il était de retour à Hardanger à la mi-mai de l'année suivante mais il était devenu évident que ce n'était plus une place pour lui. Les montagnes de Hardanger, l'isolement et les problèmes qui le harcelaient, tout cela en était trop pour lui. Après un certain nombre de concerts en Norvège et à l'étranger, il se rendit à Bergen en avril 1880. Il n'avait rien composé depuis le printemps 1878 mais la découverte de la poésie d'A.O. Vinje au printemps de 1880 relança ses dons créatifs comme jamais avant. Le 28 avril, la première des chansons de Vinje, *Tytebæret* (*La canneberge*), était terminée. «Tout se fondait dans la maison de mon enfance sur la rue Strandgaten au printemps de 1880. Il semble assez certain, comme vous le dites,» écrivit-il à John Paulsen le 4 juin 1905, «qu'en plus de l'aspect purement spirituel, la campagne du Hardanger est cachée dans ces chansons.»

L'idée fondamentale sous-jacente des chansons de Vinje traite de l'homme et de l'humanité et c'est précisément ce qui avait formé un aspect essentiel de la lutte de

Grieg pendant les années difficiles qui ont suivi la mort de ses parents. On n'a qu'à lire le texte de la première chanson pour comprendre ce dont il s'agit. Les impressions de la nature, si importantes aussi pour l'art de Grieg, étaient là à portée de la main. A.O. Vinje (1818-1870) est considéré comme l'un des principaux poètes de la Norvège, en particulier dans ses portraits de la nature, surtout des montagnes norvégiennes.

Même si Grieg prétendait que toutes les chansons avaient été écrites au printemps de 1880, ce n'est pas la pure vérité. *Gamle mor (Vieille mère)* remonte à 1873 déjà tandis que *Langs ei å (Le long d'une rivière)* date de l'époque où il demeurerait à Hardanger. Le manuscrit porte la date finale du 8 juillet 1877, ce qui montre que la poésie de Vinje commençait déjà à s'installer dans l'esprit de Grieg. Les chansons de Vinje furent publiées par Wilhelm Hansen à Copenhague en 1880 sous le titre de *12 Melodier sur des poèmes d'A.O. Vinje*. Il avait tout d'abord fait 15 arrangements mais trois furent retirés: *På Hamars ruiner (Sur les ruines de Hamar)* EG 140, *Jenta (La jeune fille)* EG 141 et *Attegyløyma (Mémoires d'Atte)* EG 142. Ces exclusions sont probablement dues au fait que Grieg voulait une étendue restreinte de sujets et il choisit seulement les thèmes de l'homme et de l'humanité.

Le compositeur et chef d'orchestre Johan Svendsen, un ami de Grieg, écrivit au sujet de *Guten (Le jeune garçon)*: «La musique et la poésie ont ici été intimement conjuguées pour produire un grand pathos inégalé, à ce que je sache, dans la littérature des chansons.» *Våren (Le printemps; no 2)* est l'une des chansons les mieux connues de Grieg. «Elle exprime le ravissement reconnaissant de l'humanité qui fait l'expérience, encore une fois, de l'émerveillement éternellement jeune de la nature avant que la flamme de la vie ne s'éteigne finalement », écrivirent Finn Benestad et Dag Schjelderup-Ebbe dans leur biographie de Grieg; «la musique reflète entièrement la vie intérieure du poème ». L'atmosphère lourde et mélancolique de la troisième chanson, *Der særde (Le blessé)*, est évidente dans le premier accord dissonant en

do mineur mais le dégagement exprimé dans le poème est reflété par le changement à ré bémol majeur vers la fin. *Tyebæret (La canneberge; no 4)* est une pièce en grande partie bien développée mais elle renferme aussi des éléments d'écriture strophique variée. Les références du poème à l'offrande de soi évoquent un certain sentiment religieux. Dans *Langs ei å (Le long d'une rivière; no 5)*, les groupes de croches dans l'accompagnement créent un sens de mouvement vers l'avant qui souligne vivement l'idée des courants dans la rivière. Grieg accentue aussi les nuances du poème de manière particulièrement élégante. L'apogée dramatique est aussi le sommet du poème: «Comme vous j'ai vu plusieurs bouches – surtout au printemps de la vie – baisier la main qui infligea au cœur les blessures les plus profondes.» La chanson semble assez sincère pour refléter quelque chose dont Grieg lui-même a fait l'expérience. *Eit syn (Une vue; no 6)* est une danse populaire rapide – en mineur – et la première de deux chansons rapides dans la collection. Le poème traite d'une jeune fille que le poète entrevit brièvement mais qui resta toujours inaccessible. Grieg a vraiment fait siennes les paroles du poème *Gamle mor (Vieille mère; no 7)* de Vinje. L'expression musicale est d'une simplicité franche qui souligne le message du poème. La même ingénuité se retrouve dans *Det fyrste (Le premier; no 8)*. La simplicité de l'écriture permet à Grieg de souligner la grande vérité, à savoir «la première chose que tu dois faire, homme, est de mourir quand tu n'aimes plus la ravissante jeune fille » – la vie est insignifiante quand on ne peut plus aimer. Tout ce qu'on peut dire de *Ved Rondane (A Rondane; no 9)* est qu'elle est, en compagnie de *Våren (Le printemps)*, l'une des meilleures chansons de Grieg. Grieg mit en musique l'amertume renfermée exprimée par le texte d'*Eit venne-stykke (A un ami; no 10)* au moyen d'une mélodie sans caractère accompagnée de dissonances fulgurantes. Dans le no 11, *Trudom (Religion)*, un arrangement en forme d'hymne montre d'un doigt presque méprisant le pharisaïsme qu'on peut trouver parmi les chrétiens. Grieg admit avoir mal compris le texte du no 12, *Fyremål*. Du

point de vue de Vinje, le poème était une partie de la lutte pour la langue norvégienne (*nynorsk*). Dans une lettre à Henry T. Finck datée du 17 juillet 1900, Grieg écrivit qu'il pensait « que l'énergique poème avait été écrit pour un ami ou peut-être même pour la femme du poète ! »

Min lille Fugl (*Mon petit oiseau*) EG 126, sur un texte de H.C. Andersen, date d'août 1865 quand Grieg se trouvait au Danemark. C'est là qu'il rencontra par hasard un autre compositeur de chansons norvégien, Halfdan Kjerulf (1815-1868) et il est possible que l'une des plus jolies chansons de Kjerulf – *Vidste du Vej, du lille Fugl* (*Savais-tu le chemin, petit oiseau*?) inspirât Grieg quand il composa l'EG 126. Grieg écrivit au sujet de **Blåbaeret** (*La myrtille ou Le bleuët*) EG 145, composée en 1896 sur un texte que Didrik Grønvold lui avait envoyé dans l'espoir qu'il le mît en musique: « Je voulais vous répondre rapidement que, malheureusement, j'étais trop occupé pour le moment mais j'ai ensuite jeté un coup d'œil à *Blåbaeret* et en deux temps trois mouvements, les notes y étaient. Votre poème doit de toute évidence beaucoup à *Tytebaeret* de Vinje. »

Til L.M. Lindemans sølvbryllup (*Pour les noces d'argent de L.M. Lindeman*) EG 135 date de septembre 1873 et se classe parmi les pièces d'occasion de Grieg. Il est pourtant d'un certain intérêt que la section centrale montre des ressemblances avec la partie sans paroles de la *Chanson de Solveig* tirée de *Peer Gynt* op. 23 composée l'année suivante. **Til kirken hun vandrer** (*Elle va à l'église en marchant*) EG 123, sur un texte de l'écrivain danois Benjamin Feddersen d'après un poème allemand de C. Groth, fut composée au Danemark en 1864. La chanson date de la première période de Grieg, alors qu'il essayait de se distancer du romantisme allemand et de développer un idiome musical aux accents plus nationaux. On trouve dans cette chanson aussi une phrase mélodique qui annonce la *Chanson de Solveig* de la musique de *Peer Gynt*. **Den hvite, røde rose** (*La rose blanche, rouge*) EG 137, sur un texte de Bjørnstjerne Bjørnson, fut composée à l'été de 1873. Elle ne se range pas parmi les

meilleures chansons de Grieg, pas plus qu'**Odaliskens synger** (*L'odalisque chante*) EG 131 sur un texte de Carl Bruun. **På Hamars ruiner** (*Sur les ruines de Hamar*) EG 140 et **Jenta** (*La jeune fille*) EG 141, toutes deux sur des textes d'A.O. Vinje, se trouvent, comme nous l'avons déjà mentionné, parmi les trois chansons de Vinje que Grieg exclut de son recueil publié en 1880. **På Hamars ruiner** fut publiée par Julius Röntgen en 1908, l'année suivant la mort de Grieg, tandis que **Jenta** resta injustement inédite jusqu'à ce qu'elle sorte dans le quinzième volume des œuvres complètes de Grieg publiées en 1991.

Nils Christian Tønsberg (1813-1897), à qui la dernière chanson (EG 136) sur ce disque est dédié, fut consul général norvégien à Mecklenburg, en Lybie, en Roumanie et dans plusieurs autres pays. Il fut aussi éditeur et joua un rôle important dans la création d'un mouvement nationaliste dans son pays qui n'était pas encore indépendant. Le texte de J. Bøgh se réfère à deux de ses principaux engagements dans ce domaine: *Norske Folkelivs-billeder* (*Scènes de la vie populaire en Norvège*) et *Det norske Folks historie* (*Une histoire du peuple norvégien*).

© Rune J. Andersen 2002

La diversité de la carrière du mezzo-soprano finlandais **Monica Groop** repose sur la grande audace musicale de son répertoire – un mélange riche et varié de musique baroque, du répertoire classique et de maîtres modernes. Elle fit ses débuts professionnels comme Charlotte dans *Werther* de Massenet avec l'Opéra National Finlandais en 1987. Elle est un pilier international depuis ses débuts londoniens au Covent Garden dans le cycle de *l'Anneau* de Wagner; ces représentations, dirigées par Bernard Haitink, reçurent l'éloge chaleureux des critiques. Monica Groop a chanté avec plusieurs des compagnies d'opéra et des orchestres principaux du monde sous la direction de chefs tels que Carlo Maria Giulini, Bernard Haitink, Neeme Järvi, Esa-Pekka Salonen, Seiji Ozawa, Zubin Mehta et feu sir Georg Solti. Une récitaliste accomplie,

Monica Groop a donné des récitals aux Carnegie Hall et Alice Tully Hall de New York, au Wigmore Hall de Londres et au Musikverein de Vienne entre autres. Elle se produit régulièrement avec les pianistes András Schiff, Rudolf Jansen, Roger Vignoles et Ilmo Ranta. Elle a aussi été saluée internationalement comme interprète de musique baroque. Monica Groop a fait de nombreux enregistrements pour BIS y compris une édition complète des chansons de Grieg dont ce disque compact fait partie.

Le pianiste **Roger Vignoles** est l'un des musiciens les plus remarquables de la Grande-Bretagne. Inspiré tout d'abord par le jeu de Gerald Moore, il décida de quitter l'université pour poursuivre une carrière de pianiste accompagnateur, terminant ses études obligatoires avec le distingué professeur viennois Paul Hamburger. Depuis, les critiques du monde entier ont constamment reconnu ses qualités caractéristiques de pianiste. Le soprano suédois Elisabeth Söderström, qu'il a accompagnée régulièrement dans les années 1970 et 1980, fut l'une de ses premières partenaires. Pendant ces années, il développa aussi des collaborations particulièrement réussies avec dame Kiri te Kanawa, sir Thomas Allen et Sarah Walker dans un large répertoire de chansons, lieder allemands et mélodies françaises jusqu'aux chansons de cabaret de Gershwin, Britten et autres. En 1997, l'année Schubert, il conçut et dirigea la série « Landscape into Song » au Queen Elizabeth Hall de Londres. En 1998, il inaugura le festival d'hiver de Nagaoka au Japon. En 2001, il participa au festival Schumann à South Bank à Londres.

Five Poems to texts by John Paulsen, Op. 26 *(Texts: John Olaf Paulsen [1851-1924])*

1. Et Håb

Jeg kunde juble for alle Vinde
min Glæde ud! Vil man den forstå?
Nei, bedst jeg varsomt den lukker inde
her hos mig selv i mit Hjertes Vrå.

Mit Hjerte brænder, det bæver, banker
i Takten, o, til en Jubelsang!
Mit Hoved gløder af Vårens Tanker.
Hvor vild og lystelig deres Gang.

Foran mit Øre det bruser, sjunger
som Tonerne fra et Englekör.
Med tusind sladrende, søde Tunger,
det røber mig, hvad i Fremtid bor.

Ak! tør jeg tro det! Jeg vil så gerne.
Hvor Håbet flammer og kaster Skin!
Ud fra det tause, det dunkle Fjerne
en Stjerne stråler – og det er min!

2. Jeg rejste en dejlig Sommerkveld

Jeg rejste en dejlig Sommerkveld
I gennem en ensom Dal.
Så blankt stod Fjeldet ved Solfadstid
Og blå var Fjorden og grøn hver Lid,
Mens Sommerluften og Birkeduftten strøg om mig blid.

En rankvokst Jente med røde Bånd
Om Flettens vægtige Guld,
På Vangen sad med sit Strikketøj.
En Flok af Gjeder om hende fløj,
Den Vogter stille, mens Elv og Kilde gled uden Støj.

Hvad mon hun tænkte den Jente rank
I Somrens drømmende Kveld?
Alene, ene i Dalen trang!
Mon Længslen ej over Fjeld sig svang?
Tys, Luren svarer! Mod Fjeldet farer en Vemodsklang.

3. Den Ærgjerrige

I Haven her du hvisket engang, jeg var dig kjær.
Nu ser du bort og tier: Du elsker mig ej mer.
Du fulgte Ærens Stjerne og glemte Dalens Fred.
Du steg i gyldne Salemen jeg var ikke med!

Hope

I could sing out my joy
On all the winds! Would people understand?
No, best to shut it carefully away
Here within myself in the depths of my heart.
My heart burns, it trembles and it throbs,
Keeping time with a jubilant song.
My head glows with thoughts of spring.
How wild and delightful its progress.

To my ear it sighs and sings
Like the sound of a choir of angels.
With thousands of chattering, sweet tongues,
They speak to me of what the future holds.
Oh, do I dare to believe it? I would so gladly.
Where hope flames and spreads its rays!
Out of the misty distant darkness
A star shines – and it is mine!

I Travelled One Lovely Summer's Eve

I travelled one lovely summer's eve
Through a lonely valley.
The mountains glistened at sunset.
The fjord was blue and green was the valley,
While the summer air and the scent of the birches caressed me.
A slender maiden with a red ribbon
On her plait of purest gold,
Sat in the meadow with her knitting.
A flock of goats surrounded her,
Their silent guardian, while river and stream flowed silently.
What was she thinking of, the slender girl
In the dreamy summer evening?
Quite alone in the valley!
Did her longing stretch over the mountains?
Quiet, the horn answers! To the mountains travels a sad ring.

Ambition

To the sea you once whispered, I love you.
Now you look away and are silent: You love me no more.
You followed the star of ambition, forgot the peace of the valley.
You stepped into the golden saddle; I was not with you.

Kan Æren vel opveje et Hjertes ømme Tro!
Alt har du nu, min Elskte, kun ikke Hjertets Ro!
Jeg skal ej for dig skygge din Stjernehimme Hvalv.
Vel tabte jeg min Lykke; men du har tabt dig selv!

4. Med en primula veris

Du Vårens milde, skønne Barn, tag Vårens første Blomme,
og kast den ej, fordi du ved, at Somrens Roser komme.

Ak, vist er Somren lys og smuk og rig er Livets Høst,
men Våren er den dejligste med Elskovs Leg og Lyst.
Og du og jeg, min ranke Mø, står jo i Vårens Rødme!
Så tag da min Blomst, men giv igjen dit unge Hjertes Sødme.

5. På Skogstien

Sig, husker du i Sommer, hvor her vi vandred tidt?
Hvert Blad var grønt som Håbet, hvert Vinddrag solskinsblidt.
Nu Løvet suser falmet henover blomstløs Jord,
Og i de nøgne Grene højt sukker Stormens Kor.
Ak, var det blot Naturen, som kold sig svøbte ind,
Men du, min Ven, du også som den har skiftet Sind!

Can ambition balance the delicate faith of a heart!
You have everything now, my darling, except a peaceful heart!
I shall not hide from you the starry vault.
I have lost my joy; but you have lost yourself!

With a Cowslip

You lovely spring child, take the spring's first flower,
And do not throw it away before you know that summer's roses
have come.

Oh, summer is surely bright and pretty, and life's autumn is rich,
But loveliest is the spring with passionate games of love.
And you and I, my slender maid, are in the blush of youth.
So take my flower but give in exchange the sweetness of your
young heart.

On a Forest Path

Do you recall last summer, how we wandered close together?
Every leaf was green as hope, every breeze was sunny.
Now the leaves sigh quietly above the flowerless earth,
And in the verdant greenery the storm's choir sighs.
Oh if it were only in Nature that chill winds blew
But you too, my friend, have changed your mood.

12 Melodies to poems by A.O. Vinje, Op. 33 *(Texts: Aasmund Olavsson Vinje [1818-1870])*

1. Guten

Du ferer vidt og du verdtrøyyt
og Foten skjer.
Du græt, so Puta ofte bløytt
af Taarer er.
Med dette Salt du vaskas ut,
til dess du fær
i deg den sleipe, hvasse Lut,
som Livet tvær.

Daa veit du, hvad det segja vil,
at døy ifraa
det, som Ein lagde Hugen til
den Elskens paa.
Det Grøne saag du krullas turt,
som Blom til Høy
det Mindste var; hun visnat burt
di Ungdoms Møy.

The Lad

You travel far and you are tired
And your feet ache.
You weep so that your cheeks are often wet
With tears.
You are washed with their salt
Until you acquire
The slimy, biting caustic
That life brings.

Then you know what it means
To die of
That which one longed for
And desired.
You saw how the green shoots curl and wither,
Like flowers to hay
Was the very smallest; she withered away
The maid of your youth.

Dersom du ikkje sviken var
so mangein Gang,
du Kjærleik aldri sunget har
med rette Sang.
Du på Ruinerne maa staa
af Livet dit,
først rigtig daa du ret kan sjaa
ikring deg vidt.

2. Våren

Enno ein Gong fekk eg Vetren å sjå
for Våren å røma;
Heggen med Tre som der Blomar var på,
eg atter såg bløma.
Enno ein Gong fekk eg Isen å sjå
frå Landet å fljota,
Snjoen å bråna og Fossen i Å
at fyssa og brjota.
Graset det grøne eg enno ein Gong
fekk skoda med Blomar;
enno eg høyrde at Vårfluglen song
mot Sol og mot Sumar.

Så gidren endå meg unntes å sjå
På Vårbakken dansa,
Fivrelld å fløksa og fjuka ifrå
Der Blomar seg kransa.
Alt dette Vårliv eg atter fekk sjå,
som sidan eg miste.
Men eg er tungsam og spyria med må:
tru det er det siste?
Låt det so vera: Eg mykje av Vent
i Livet fekk njota;
Meire eg fekk, enn eg hade fortent
og Allting må trjota.

Eingong eg sjølv i den vårlege Eim,
som mettar mit Auga,
eingong eg der vil meg finna ein Heim
og symjande lauga.
Alt det, som Våren imøte meg bar
og Blomen, eg plukkad',
Federnes Ånder eg trudde det var,
som dansad og sukkad',

If you had not been disappointed
So many times,
You had never sung of love
With the right song.
You may stand on the ruins
Of your life,
Only then will you be able properly to see
Far and wide.

Spring

Once again I have seen the winter
Give way to spring;
The wild cherry trees in full bloom,
I saw once again.
Once again I saw the ice
Break free from the land.
Saw the snow melt and the foam of the river
Swirl and rage.
And the plants and flowers once again
I saw them bloom;
And again I heard the spring song of the birds
Expectant of sun and summer.

And I was privileged to see
Dancing on the spring hillsides,
Butterflies fluttering and flitting
Among the garlands of flowers.
All the life of the spring I saw again
That I so missed.
But I am weary and I ask myself:
Is this the last one?
Let it be so: much that was waited
In life I have enjoyed;
I have received more than I deserved
And all may fade.

Once I was myself, in the full flow of spring
That fills my sight,
Once I wanted to find myself a home
And convivial company.
All that the spring presented to me
And even the flowers I plucked,
And I thought it was the ancestral spirits
That danced and sighed,

Derfor eg fann millom Bjørkar og Bar
i Våren ei Gåta;
derfor det Ljod i den Fløyta eg skar,
meg tyktes at gråta.

3. Den Særde

Mit Hjarta har voret i Livets Strid
og mangt eit Sår har det fengjet;
det låg sjukt og sårt i so mang ei Rid,
men enddå har det til denne Tid
frå Leiken med Livet gjenget.

Men Ær på Ær efter Sår på Sår
der er på hver einast Sida,
og up dei brjota hver evig Vår,
når Lauvet spretter og Isen går
og Gauken gjelar i Lida.

Men Blomar bløma i desse Er,
og blømande Blom er tåret.
Det soleids ogso med Jordi er:
når Regn og Dogg ho fra Himlen fær,
so veksa Blomar i Såret.

4. Tytebæret

Tytebæret oppå Tuva
voks utaf ei liti Von.
Skogen med si grønne Huva
fostrar mang ein raudleitt Son.

Eingong seint om Hausten lagde
liten Svein til Bær-Skogs ut:
"Raudt eg lyser," Bæret sagde,
"Kom åt meg, du vesle Gut.

Her ifrå du må meg taka:
mogjet Bær er utan Ro.
Mal meg sundt, at du kan smaka
Svala drykken af mitt Blod!

Mognar du, so vil du beda
just den sama Bøn som eg.
Mogjen Mann det mest må gleda,
burt for Folk å gjeva seg."

And so between birch and fir tree I found
A mystery in the spring;
And so the sound of the flute that I cut
Seemed full of tears.

The Wounded One

My heart has been in the battle of life
And many a wound has it sustained;
Sick and wounded I lay so many times
But up to this point I have always
Left the game alive.

But year after year and wound after wound
On every part of the body,
And you left home each and every spring
When the trees came into bud and the ice disappeared
And the cuckoo sang in the meadow.

But the flowers were bright in those years,
Now the flowers in bloom have withered.
And the earth is nourished too:
When she receives rain and dew from heaven,
Then flowers grow in the wound.

The Lingonberry

The lingonberry on the tuft
Grew from small beginnings.
The forest with its green hat
Brings forth many a bright red offspring.

Once in the late autumn
A young boy went to pick berries:
'I shine so red', the berry said,
'Come and eat me, you little fellow

You may take me from here:
Ripe berries know no peace.
Crush me so that you can taste
A cool drink of my own blood!

If you ripen you will pray
Just the same prayer as I.
It will cheer a mature man most
To offer himself for his people.'

5. Langs ei Å

Du skog! som bøyer deg imot
og kysser denne svarte Å,
som grever av di Hjarterot
og ned i Fanget vil deg få.

Lik deg eg Mangein munde sjå
og allerhelst i Livsens Vår,
at han den Handi kyste på,
som slo hans verste Hjartesar.

6. Eit Syn

Ei Gjente eg såg,
som gjorde meg fjåg,
det var, som eg det skulde drøyma.
Eg såg meg så sæl,
eg minnes der vel:
eg aldri det kjem til å gløyma.

Som nagla eg stod
og raudna som Blod,
det gjekk for Øyra mit som Lundar;
eg såg henne der,
eg såg henne der,
eg såg henne best når eg blundar.

Om Let og om Lag
og Andleits Drag,
og all hennar Venleik og Sæla,
eg Augo som brann,
eg seia ei kan:
eg ser det, men kan inkje mæla.

Eg fær det vel sjå,
men aldri kan få!
Hvi syna seg for meg ho turvte?
So ljøs og so rein
som Soli ho skein,
men burte og burte og burte!

7. Gamle Mor

Du gamle Mor! du sliter arm,
so Sveitten er som Blod,
men enddå i dit Hjarta varm,
og du meg gav min sterke Arm
og dette ville Mod.

Along a River

You forest that bends towards
And kisses this black river,
That undermines the root of your heart
And seeks to imprison you.

Like you I have seen many a mouth –
Especially in the spring of life –
That kissed the hand
That struck the fiercest wound in the heart.

A Vision

A maiden I spied
Who made me glad,
It was as though I was dreaming.
I felt so blissful,
I remember it well:
In fact I shall never forget it.

I stood fixed to the spot
And I blushed bright red,
And I heard a song in my ear;
I saw her there,
I saw her there,
I saw her best with my eyes shut.

Of her colour and appearance
And the features of her face,
And all her friendliness and joy,
And eyes like fire
I cannot narrate:
I see everything but cannot relate it.
I may look upon it,
But shall never achieve it.
Did she need to show herself to me?
So bright and so pure
She shone like the sun,
But she fled and fled and fled!

Old Mother

My old mother! you work so hard
That you seem to sweat blood
Yet in your warm heart,
And you gave me my strong arm
And this wild courage.

Du turka Tårer af mit Kinn
so mang ein Herrens Gong,
og kyste meg som Guten din
og bles meg uti Barmen in
min sigerfulle Song.

Og gamle du, du gav til meg
mi mjuke Hjarterot,
og difor må eg elska deg,
kvar helst eg vankar på min Veg,
om so på villan Fot.

8. Det fyrste

Det fyrste du har å gjera, Mann,
det er å døy,
når ikkje du længer elska kan
den fagre Møy.
For då er det ute med språke Gut
og Mannes Værd,
for då er Livet alt brunni ut,
det Oske er.

Og derfor stødt som det beste galt
eit Hjartelag,
Og derfor Mannen han elskar alt
til Døyan Dag,
Og lever der Nokon, som ikkje Liv
af Kjærlaik saug,
då gjeng han atter og sviv og sviv
som bleike Draug.

9. Ved Rondane

No ser eg atter slike Fjøll og Dalar,
som deim eg i min fyrste Ungdom saag,
og sama Vind den heite Panna svalar;
og Gullet ligg paa Snjo som fyrr det laag.
Det er eit Barnemaal, som til meg talar,
og gjer meg tankefull, men endaa fjaag.
Med Ungdomsminni er den Tala blandad:
Det strøymmer paa meg, so eg knapt kan anda.

Ja Livet strøymmer paa meg som det strøymde,
naar under Snjo eg saag det grøne Straa.
Eg drøymmer no, som fyrr eg altid drøymde,
naar slike Fjøll eg saag i Lufti blaa.

You wiped the tears from my cheeks
On so many occasions,
And you kissed me as your little fellow
And breathed into my breast
My victory song.

And it was you who gave me
My tender heart,
And for this I love you
Wherever life takes me,
On my wandering feet.

First Things

The first thing you have to do, man.
Is to die,
When you are no longer capable of loving
The fair maiden.
For then the lively young man is finished
And the man's world,
For then life has burnt itself out
And turned to ashes.

And for this reason the best thing is
The beating heart,
And therefore man loves everything
Until his dying day,
And if anyone lives who does not long for
The life of love,
Then he would go and turn and turn
Like a pale ghost.

In the Hills

Now again I see mountains and valleys
As I saw them in my early youth,
And the same wind cools my fevered brow;
And the gold gleams on the snow as it was before.
This is a childhood memory that speaks to me,
And makes me thoughtful, yet still happy.
The conversation is mixed with childhood memories;
They flow over me so that I can hardly breathe.

Yes, life flows over me as it flowed,
When I saw the green shoots beneath the snow.
Now I dream as I always dreamed before
When I saw such mountains in the blue air.

Eg gloymer Dagsens Strid, som fyrr eg gloymde,
naar eg mot Kveld af Sol eit Glimt fekk sjaa.
Eg finner vel eit Hus, som vil meg hysa,
naar Soli heim til Notti vil meg lysa.

10. Et Vennestykke

Tro ei Venner,
Om du kjender
End dem aldrig så,
En af disse mine,
votg dig du for dine,
tog den Gjente,
som jeg kjendte
Og tog Sigte på.
Han tog "Fuglen."
Jeg er Uglen,
Siddende på Kvist.
Mange ere fløjne
Bort med blanke Øjne
Fra mig Gamle,
Som må famle
Uden Ro og Rist.

11. Trudom

Guds Rige er et Fredens Rige,
Men det til Ufred vendes om.
Der føres Strid foruden Lige,
Så Nåden får så lidet Rum.
De Bedste Livet lade må,
Fordi de mer end Andre så.
Gud vil os dog end nådig være
Og fra det Onde få os bort;
Om Sværd vi på vor Broder bære,
Han ved, det for hans Skyld blev gjort.
I Nåde den han tænker på,
Som drap, for Himlen selv at få.

12. Fyremål

Vegen vita, på Villstig venda,
fram å fara og Færdi enda:
vi mot Målet må soleis halda
ellers vil vi på Vegen falla.

I forget the torments of the day, as I forgot them before,
When I caught a glimpse of the evening sun.
Surely I shall find a house to shelter me,
When the sun shall light my way home for the night.

On Friends

Don't trust friends,
However well
You know them.
One of my friends,
— Watch out for them —
Took the girl
That I was courting
And hoped to win.
He took the 'bird'.
I am the owl
Sitting on a branch.
Many have flown
Off with shining eyes
From old me,
Who must survive
Without peace and quiet.

Faithfulness

God's kingdom is a kingdom of peace,
But it is turned into a world of strife.
Unparalleled battles rage,
So that mercy has little space.
The best may reap life
For they have sown more than others.
Yet God is still merciful to us
And wants to steer us away from evil;
If we raise a sword against our brother,
He knows, that it was for his sake.
In grace the one he thinks of
Who killed, to gain heaven himself.

Aims of Life

The path of life takes wrong turnings,
Set out upon the only journey:
In this way we shall keep to our goal
Else we fall upon the way.

Enn eit År over bratte Bakkar,
Haug og Hamrar og håge Slakkar,
Fjell og Fjøre og Fjord som bryter,
Flod som fløymer og Foss som tyter,
må vi vandre og Vegen fara,
mätte Magti og Mergi vara!

Kom då, Snille, vi slita saman.
For den Gilde er Gant og Gamman.
Trygt og trufast vort Norsk vi tala,
med det sama Slags Mål vi mala.
Kom då, Snille, vi slita saman,
for den Gilde er Gant og Gamman.

Vegen vita, på Villstig venda,
fram å fara og Færdi enda:
vi mot Målet må soleis halda
ellers vil vi på Vegen falla.

Enn eit År over bratte Bakkar,
Haug og Hamrar og håge Slakkar,
Fjell og Fjøre og Fjord som bryter,
Flod som fløymer og Foss som tyter,
må vi vandre og Vegen fara,
mätte Magti og Mergi vara!

Another year of steep hills,
Now steeply up now down again,
Mountains and tides and fjords,
Rivers that run and steep falls,
We shall have to cross as we follow the path,
Must be strong and bold.

Come, genius, let us struggle together
For the feast is merry and glad,
Steadfastly we speak our Norwegian tongue,
Conversing in the same dialect.
Come, genius, let us struggle together
For the feast is merry and glad.

The path of life takes wrong turnings,
Set out upon the only journey:
In this way we shall keep to our goal
Else we fall upon the way.

Another year of steep hills,
Now steeply up now down again,
Mountains and tides and fjords,
Rivers that run and steep falls,
We shall have to cross as we follow the path,
Must be strong and bold.

Songs without opus number

Min lille Fugl

EG 126 (*Text: Hans Christian Andersen*)

Min lille Fugl, hvor flyver Du,
Imellem grønne Grene?
Ak mon jeg rinder Dig i Hu?
Mit Hjerte briste vil itu – !
– O Gud, hvor jeg dog er ene!

Du sagde, at Du var mig god;
Ja, godt mig Alle mene,
Men hvis Du ret min Sorg forstod,
Du kom, Du sang mig Sjæle-Mod,
Da sad jeg ikke alene!

My Little Bird

EG 126

My little bird, whither are you flying,
Among the green branches?
Oh, do you remember me?
My heart feels like bursting – !
– O God, how alone I am!

You said that you were good to me;
Yes, everyone says they are,
But if you really understood my grief
You would come and bring me comfort,
Then I should not sit alone!

Min lille Fugl, Du kommer ei
Fra dine grønne Grene;
Jeg stille vandre maa min Vej;
Ak, ingen elsker Dig som jeg!
– O Gud, hvor jeg dog er ene!

Blåbæret

EG 145 (Text: Didrik Grønvold)

På Tunet gik Smågutten med Hugen tung af Nag,
Småspøkende foruten og sang den halve Dag.
Men Blåbær stod langs Veien i Tusener de små
helt op til svarte Heien med Leten lyseblå,
med Leten lyseblå.

Og Blåbæret det runde, til Gutten talte så:

"Vil, Gut, du til at blunde,
før Kvelden kommer grå?

Pluk heller mig, du vesle, bag lysegrønne Blad,
det stikker ei som Nesle, og jeg, jeg gjør dig glad,
og jeg, jeg gjør dig glad.

I Godlag skal jeg blive til vin og Syltetøi.

Det Rødvin ny skal give med kvidlaust Mor og Skøj.

Og når du træt må kjæmpe

din Livnsnes sidste Strid,

din Kvide skal jeg dæmpe med Svaledrykk så blid,
med Svaledrykk så blid."

Til L.M. Lindemans Sølvbryllup

EG 135 (Text: V. Nikolaisen)

På Fjeldet Huldren sidder,

og udover Dalens Vidder

hun sender sin Klage saa øm:

"Hvor er du, jeg saa i min Drøm!"

Fra Vangen rundt omkring

stiger Lystighed og Spil

under Gjenlyd fra Li og fra Skoven,

thi Nissen sving i sving

øver Dands og Skrømt dertil,

medens Maanen den lyser fra oven.

!Tra la, la, la, la, la, la!

My little bird, you do not come
From your green branches;
I must simply follow my path;
Oh, no one loves you like I do!
– O God, how alone I am!

The Blueberry

EG 145

The little boy walked on the hillside, his thoughts all expectant,
With his brothers and sisters around him singing half the day.
But the blueberries grew in their thousands along the path
Right up to the black heath with their bright blue hue,
With their bright blue colour.

And the blueberry, so round, spoke to the boy;

'Will you close your eyes, boy,
Before dusk falls?

Pick me instead, beneath the bright green leaves,
That do not sting like nettles, and I, I shall make you glad,
And I, I shall make you glad.

Willingly I shall become wine and jam.

The red wine that will bring unfettered joy and delight

And when you wearily fight

Your final struggle,

I shall relieve your agony with a mild, cooling drink,
With a mild, cooling drink.'

For L.M. Lindeman's Silver Wedding

EG 135

On the mountain sits the sprite

And over the width of the valley

She sings her tender plaint:

'Where are you, whom I saw in my dream!'

From the slopes all around

Merriment and music are heard

And an echo from pasture and forest,

For the elf turns and turns

Over the dance and the magic,

While the moon shines from above.

!Tra la, la, la, la, la, la!

"Kom op til mig paa Fjeldet
 til Hvile i Birkehødet,
 !:O, kom dog og hør mine Kvad,
 thi ellers jeg aldrig bli'r glad!" :!
 På Vangen rundt saa smaat
 Nissen morer sig og ler,
 raaber: "Nu kan du tæres i Venten,
 ja, ha' det nu saa godt
 fæle Styggeting du er,
 du, som bergetog saa Mangen fra Jenten!"
 !:Tra la, la, la, la, la, la!

Men flux fra Skolebænken
 Vor Ludvig sig løsrev af Lænen,
 !:til Fjelds over Stene og Stok
 han droges af Huldrens Lok. :!
 Men Rektoren så lærd,
 Lexehører og Pedel,
 brummed: "Gutten er vidskræmt og galen,
 han er ei Møje værd,
 jamen var det til hans Held,
 om det Kvindtrod han svolked med Halen!"
 !:Tra la, la, la, la, la, la!

Han sad i Aar saa lange
 hos Huldren, hun kvad sine Sange:
 !:"I berget nu følg med mig ind!
 Hvi døves af Rædsel dit Sind?" :!
 Fra Vangen da paa Tærg
 gjorde Nissen svart Spilop,
 legte Bytting og Syneforkværving:
 Jag't Huldren blev i Berg, –
 og da Ludvig livned op,
 sad han kvar hos en syngende Kjærring.
 !:Tra la, la, la, la, la, la!

Fra Fjeldet ned han vanker
 saa underlig mødig i Tanker,
 !:men Tonerne følge ham tro,
 i dem fandt han Lindring og Ro. :!
 Ja takkes Nissen maa,
 at i Berg han Huldren jog,
 saa vor Ludvig i Aaringer mange
 sin Arne kunde faa,

'Come up to me on the mountains
 To rest among the birches
 !:O come and here my song,
 For otherwise I never shall be happy!" :!
 On the slopes all around
 The elf enjoys himself and smiles,
 Cries out: "Now you can suffer while waiting,
 Enjoy yourself all the while,
 Such a monster you are,
 You who took so many young men from the girl!"
 !:Tra la, la, la, la, la, la!

But up from his desk in school
 Our Ludvig liberated himself.
 !:To the hills, over rocks and treetrunks
 He was drawn by the call of the sprite; :!
 But the headmaster who was so learned,
 Examiner and janitor,
 Proclaimed: "The boy is superstitious and mad,
 He is not worth the trouble.
 Is it to his credit
 If he swallows the female sprite, tail and all!"
 !:Tra la, la, la, la, la, la!

He spent such a long time this year
 With the sprite while she sang her songs:
 !:Follow me into the mountain!
 Why are you so afraid?" :!
 From the meadows on the hillsides
 The elf played tricks on them,
 Appeared as a changeling and an illusion:
 Chased the sprite into the mountain, –
 And when Ludvig woke again,
 He was sitting there with a crooning old lady.
 !:Tra la, la, la, la, la, la!

He came down from the mountainside,
 Exhausted in his mind,
 !:But the songs remained with him,
 Gave him relief and peace. :!
 Thanks to the elf he was able
 To escape from the sprite in the mountains,
 So that for many years our Ludvig
 Could have his Arne

hvor en Hustru til ham drog
og stod bi, mens han sang sine Sange.
[:Tra la, la, la, la, la, la :]

Til Kirken hun vandrer

EG 123 (*Text: C. Groth, trans. Benjamin Feddersen*)

Til Kirken hun vandrer saa stille og from.
Vort Marked var øde hvis hun ikke kom.
De skønneste Øjne hos hende jeg saa,
som Bølgen saa dybe, som Himlen saa blaa.

Hvem ser vel i Bølgen og tænker ej lidt?
Med Blikket mod Himlen gaar Ønskerne vidt.
Og slummer i Øjet det sødeste Digt,
hvem tænker da ikke paa Engle og slikt?

Den hvide, røde Rose

EG 137 (*Text: Bjørnstjerne Bjørnson*)

Den hvide, røde Rose,
saa kaltes Søstre to, ja to.
Den hvide var saa stille,
den røde altid lo.
Men omvendt ble det siden, ja,
for saa kom Friertiden, ja.
Den hvide blev saa rød, saa rød,
den røde blev saa hvid.

Ti ham den røde elsked,
ham ville Far ej ha, ej ha.
Men ham den hvide elsked,
han fikk paa Timen ja.
Den røde, ak, hun falmer, ja,
med Suk og Sorg og Salmer, ja,
Den hvide blev saa rød, saa rød,
den røde blev saa hvid.

Nej, saa blev Far skam bange
og maatte til med ja, aa ja!
Og saa klang glade Sange
til bryllupsskudd, hurra!
Og snart sprang mindre Roser, ja,
paa Sko og bitte Hoser, ja,
den rødes de var hvide,
men den hvides alle rød'!

As a wife
And she stood by as he sang his songs.
[:Tra la, la, la, la, la, la :]

She Walks to the Church

EG 123

To the church she walks so calm and pious.
Our fields would be empty if she did not come.
I saw that she had the finest of eyes,
As deep as the sea, as blue as the sky.

Who can look into waves and not start to think?
Our wishes grow as we gaze at the sky.
And when the sweetest lyric slumbers in the eye,
Who then does not think of angels and suchlike.

The White and the Red Rose

EG 137

The white, the red rose,
Two sisters were called.
The white one was so calm,
The red one always lively.
But later their rôles were reversed
For then came the time for courting.
The white one blushed so red, so red,
And the red one became so pale.

For the one the red rose loved
Her father would not countenance.
But the one the white rose loved
Was accepted within the hour.
The red rose, she withered,
With sighs and tears and hymns,
The white rose blushed so red, so red,
While the red rose grew so pale.

No, and father became deeply ashamed
And finally said yes, said yes!
And so joyful songs were heard
To the tread of a wedding dance, hurrah!
And soon little roses appeared
With shoes and stockings,
The red rose's were white,
And the white rose's were all red!

Odaliskens synger

EG 131 (*Text: C. Brun*)

Nu synger Solen i Asiens Dale,
Bjergene gløde;
nær Bosp'rus blomstrer i Sultanens Sale
Roserne røde;
I Øjet tindrer den fallende Dug,
sødt Barmen hæves ved Hjertets Suk,
ved Hjertets Suk for Soliman.

Nu kysser Solen de fjernere Tinder,
Bølgerne funkler;
her trædes Dansen af dejlige Kvinder
med Øjne dunkle.
Lad Himlen hylle sit Hoved til,
her blusser Blødet med evig Ild,
med evig Ild for Soliman.

Halvmaanen glimter og Stjerneerne tændes
i Allahs Rige;
hun bliver saa hed mens Dansen endes,
den Lykkelige
der drikker et Drag af hans Læbes Strøm
og drømmer en Nat den saligste Drøm,
den saligste Drøm med Soliman.

På Hamars Ruiner

EG 140 (*Text: Aasmund Olavsson Vinje*)

Vi står og synger på Hamars Grav,
hvor Neslen gror under Foten,
selv Minnesteinen er broten av
og Alting rubbet med Roten.
At Storhed her var svundet hen
ei Nogen drøyme skulde,
hvis Kirkens Bogar ei stod igjen,
som Kjæmpens Knokar af Mulde,
som Kjæmpens Knokar af Mulde.

Men Hedemarken er like rik,
med Blomsterkrandse kring Panden,
og Mjøsen smiler i hver ei Vik,
som før den gjorde mod Stranden.
Og Furnesfjordens Leik og Lag

Song of the Odalisque

EG 131

Now the sun sings in the valleys of Asia,
The mountains glow;
Near the Bosphorus in the Sultan's palace
Red roses bloom;
In its eye the falling dew glistens
And the bosom heaves as the heart sighs
As the heart sighs for Suliman.

Now the sun kisses the distant spires
And the waves glitter;
Here lovely women tread the dance
With dark eyes.
Let the heavens salute their chief,
Here the blood burns with an eternal flame,
An eternal flame for Suliman.

The crescent moon glows and the stars are lit
In Allah's kingdom;
She grows so warm as the dance ends,
The happy one
Who drinks a draft of the flow from his lips
And dreams of a night the most blessed dream,
The most blessed dream with Suliman.

On Hamar's Ruins

EG 140

We stand and sing at Hamar's grave,
Where the nettles grow under our feet,
The gravestone is broken
And everything has been destroyed.
That greatness was once in this place
No one could dream of,
If the vaults of the church had decayed
Like the hero's bones,
Like the hero's bones.

But the heath is just as rich
With garlands of flowers round its head,
And the gulls laugh in every creek
As once they did on the beach.
And the life of the Furnes fjord

vi sjaa men kan ei skjeldre;
den ligger end den dag i Dag
som Drikkehornet til Veldre,
som Drikkehornet til Veldre.

Og enno ringer sig Akers Vik
saa væn, som nogen er funnen,
og Vang og Stange dei ligg lik
eit Elskovs Smil ikring Munnen.

Og up fra Mjøsens dybe Grund sig hæver Helgeøya;
den er så rik, den er så rund,
den er som Barmen paa Møya,
den er som Barmen paa Møya.

Jenta

EG 141 (*Text: Aasmund Olavsson Vinje*)

Ver ikkje so modlaus, unge jenta,
og tak ikkje livet hardt,
du tarv ikkje længe på guten venta;
med eldande auga bjart,
kjem han vel til deg snart
femnande i ein fart.

Livet er rikt, i rosor det ringas,
du ser mot eit draumfullt land;
men hjarta må roleg i bringa tvingas
med heile sin ungdoms brand,
teiane om det fann
den som det varmest vann.

Livet og håpet kan aldri ljuga,
når det er av rette gjerd;
om draumen med svennen for sol må fljuga,
du tankar i dagen fær,
smilande då du ler,
hugsande draumen kjær.

Skulde du lysti og leiken tapa
med ungdomsblomen på kinn;
for verdi du kan deg ein himil skapa:
du meire og meire vinn,
berre deg sjølv du finn,
berre enn guten din.

We can see but cannot depict;
It lies there day after day
Like the drinking horn in Veldre,
Like the drinking horn in Veldre.

And still the Aker sound flows
As lovely as ever was seen,
And meadows and copses lie there
Like a passionate smile on the lips.
And up from the rocks rises the island of Helge;
It is so rich and it is so round,
It is like a maiden's breast,
It is like a maiden's breast.

The Girl

EG 141

Be not so sad, young maiden,
And do not take life so hard,
You cannot wait any longer for the lad
With your fire-bright eyes,
Surely he will soon come to you
And embrace you in all haste.

Life is rich and is wreathed in roses,
You look towards a land of dreams;
But your heart may be forced to be calm in your breast
With all its youthful fire,
Remaining silent if it found
The one it so warmly won.

Life and hope can never lie
When they are rightly made;
And the dreams of sleep may flee from the sun,
Your thoughts will come in the day,
And happily you smile,
Remembering the dear dream.

And should you lose the game
With the blush of youth on your cheek;
For the world you can create yourself a heaven;
More and more you win,
And only find yourself,
Better than your lad.

Til Generalkonsul Chr. Tønsberg

EG 136 (Text: J. Bøgh)

Du sidder i Mindets Lund
og ser tilbage, du Gamle.
Nu har du en fredet Stund,
nu kan du det Svundne samle:
det suser omkring
i boltende Ring
og nynner en Sang, vil du høre?
Den klinger med Fjeldslaats Klang,
du kjender nok Melodien,
saamangen en Gut den sang
en Kveldstund paa Sæterstien,
fra Fjeld og fra Fjord
i manende Ord
den tegner et "Folkelivsbilled".

Men Sangen voxer i Magt,
frem nye Billeder rinder;
de staar i en fager Pagt
med Landets sejrende Minder:
dit freidige Mod i Breschen jo stod
da Folket fik "Norges Historie".

Den gaar med en Understrøm
af dybe, dirrende Strænge,
som tolker en Ungdomsdrøm,
du drømte fagert og længe:
af Elsk til vort Land du tappert holdt Stand
begeistret i Gjerningens Yrke.

Men hvad der i Kvæld gir Skin,
og tænder oss Festens Kjærte,
det gaar fra dit lyse Sind;
det slaar i det varme Hjærte.
Vi som staar dig nær, vi ved hvad du er
i Kjærlighed, Troskab og Sandhed.

Du sidder i Mindets Lund,
og ser tilbage du Gamle;
i Kvældens dæmrende Stund
de svundne Minder sig samle!
Gid Kveldstundens fredag for Alt det du stred
end længe sit Sind maate Kvæge!

To Consul General Chr. Tønsberg

EG 136

You sit in memory's meadow
And look back, old man.
Now you have a time of peace,
When you can gather what has passed:
There are sounds all around
In the secure ring
And they sing a song, do you want to hear?

It echoes the sounds of the hills,
You will recognize the tune,
That many a lad sang
Of an evening on the path to the farm,
From the hills and from the fjords
In challenging words
They paint a picture of Norwegian life.

But the song grows in strength,
And new images run up;
They form a colourful pact
With the country's victorious memories:
With noble courage in the breach you stood,
When the people gained 'Norway's Story'.

There flows an undercurrent
Of deep, vibrating strings,
That narrates a youthful dream,
That you dreamt fine and long:
From love for our native land you bravely held your ground,
Inspired by the profession of deeds.

But what is it that shines in the evening,
And lights the mood of the party,
It emanates from your bright mood;
It beats in your warm heart.
We who are close to you, we know what you are
Of love, faith and truth.

You sit in memory's meadow,
And look back, old man;
As evening falls upon us
Forgotten memories crowd upon you!
May the peace of the evening, for all you fought for,
Long may spread its balm.

Also available:



BIS-CD-637

Edvard Grieg

Seks Digte, Op. 4
Hjertets Melodier, Op. 5
Seks Digte af Ibsen, Op. 25
Barnlige Sange, Op. 61
Haugtussa, Op. 67

Monica Groop, mezzo-soprano
Love Derwinger, piano



BIS-CD-787

Edvard Grieg

Romancer, Op. 15
Romancer (ældre og nyere), Op. 39
Romancer og Ballader af Andreas
Munch, Op. 9
Digte af Vilhelm Krag, Op. 60
Dig elsker jeg!, EG 127
Jeg elsker, EG 153
Attegløyma, EG 142
Ave, maris stella, EG 150

Monica Groop, mezzo-soprano
Ilmo Ranta, piano



BIS-CD-957

Edvard Grieg

Vier Lieder für Altstimme, Op. 2
Fire digte af "Fiskerjenten", Op. 21
Six Songs from *Haugtussa* (not
included in Op. 67)
Six Songs, Op. 48
Siehst du das Meer, EG 121
Der Jäger, EG 157
Under Juletræet, EG 144
Julens Vuggesang, EG 155

Monica Groop, mezzo-soprano
Ilmo Ranta, piano

INSTRUMENTARIUM

Grand piano: Steinway D

Piano technician: Östen Hägglund

Recording data: 2001-04-27/05-01 at Danderyd Grammar School (Danderyds Gymnasium), Sweden

Balance engineer/Tonmeisterin: Rita Hermeyer

Producer: Rita Hermeyer

Neumann microphones; Studer 961 mixer; Genex GX 8000 MOD recorder; Stax headphones

Digital editing: Rita Hermeyer

Cover text: © Rune Andersen 2002

Translations: William Jewson (English); Horst A. Scholz (German); Arlette Lemieux-Chené (French)

Cover photographs: © Per Henrik Groop

Typesetting, lay-out: Kyllikki & Andrew Barnett, Compact Design Ltd., Saltdean, Brighton, England

Colour origination: Jenson Studio Colour, Leeds, England

BIS CDs can be ordered from our distributors worldwide.

If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, S-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 • Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40

e-mail: info@bis.se • Website: www.bis.se

© & © 2002, BIS Records AB, Åkersberga.

Under perioden 2002-2005 erhåller BIS Records AB stöd till sin verksamhet från Statens kulturråd.



Roger Vignoles and Monica Groop